

STAV OLAV

Møte med Frei Betto, s. 3

Det kristne nærvær - Brasils håp?

Biskop John W. Gran, s. 8

Gud elsker oss først

St.Elisabethsøstrene i Norge, s. 10

Fra suppekjøkken til sykehus i særklasse

Elisabeth Høggmann o.p., s. 15

En annerledes retrett

Gunn Janne Wreden, s. 16

Mor Teresa - et liv i samklang med læren

“Nye” St. Paul skole i Bergen, s. 20

Ny - på gammel grunn

ST. OLAV

Stormskritt og andre gangarter

Historien tar raske og overraskende skritt for tiden. Stormskritt synes å være blitt en vane de siste par år. For ikke å snakke om de siste uker! Nærmest over natten ble kartet over "indre Østersjø" tegnet om; Moskvas fotfolk på barrikadene fikk rullende tanks til å snu eller skifte side; forhatte symboler ble meislet og heiset ned av sine sokler; et mektig russisk kommunistparti ble fjernet ved et pennestrøk. Og vi har sett det hele på TV og tenkt: At vi skulle få oppleve dette!

Lite av dette voldsomme dagsaktuelle og verdenshistoriske gjenspeiler seg i dette nr. av St. Olav. Ved første blick kan det synes som om dette i særlig grad er et nummer for spesielt interesserte. Til dels handler det om folk som har valgt andre stier enn der folk flest går: ordenssøstre, basismenigheter, en dissen-termenighet i Bergen. Handler om det å våge og det å holde ut. Her berettes om tre tyske St. Elisabethsøstre som i 1880 begynner med ambulerende sykepleie blant fattige fiskere i Hammerfest, og om ordensens videre utvikling i vårt land; om Mor Teresas visdom - modnet gjennom årtier i gratis tjeneste for de aller fattigste; om en brasiliansk dominikaner og en teologi som mener evangeliets sosiale utfordring er det eneste håp for Latinamerika; innvielse av en gammel skole på ny grunn i Bergen. Her er vi langt borte fra historiens stormskritt.

Og likevel. Også historiens tilsynelatende så brå kast begynner i det små - ved at noen enkelte tenker det nye, våger å si det, våger å ta konsekvensene av det - til tider holde ut mot alt håp. Våger livet for håpet. Tenkte vi, der foran TV-skjermen, på de mange modige i det store riket der øst som gjennom årene våget liv og helse for å forsvare sannheten mot den altomfattende offisielle løgn? På Andrej Sakharov, Alexandr Solsjenitsyn, Anna Akhmatova og alle de andre, de kjente som de anonyme? Hvordan ville historien forløpt uten disse glimt i mørket? Uten mennesker som går utenom de velgatte stier og kjente mønstre, som trasser de vedtatte sannheter og modig trækker opp nye stier i ukjent, til dels fiendtlig terreng?

Det var det de gjorde - på sin måte - de tre Elisabethsøstre som dro til Hammerfest, og begynte med å forbinde såre fiskerfingre og koke suppe for fattigfolks barn, og som snart fikk i stand et sykehus - som i sin tur fikk det offentlige helsevesen til å våkne! Egentlig revolusjonerende greier, men bygget med små skritt og jevnt trav, med glad nøysomhet og trofasthet utholdenhet. "Det det gjelder, er å gjøre små ting med stor kjærlighet," sier Mor Teresa - som forlot en beskyttet skolesøstertilværelse og gikk tomhendt ut for å hjelpe de fattigste i Calcuttas gater. "Les evangeliet og se hva det egentlig krever av oss, av deg, her og nå," oppfordrer frigjøringsteologien og maner til solidaritet med de fattige. En solidaritet som bl.a betyr at vi i det rike vest må skru ned

fordringene, vende tilbake til gamle kristne dyder som nøysomhet og sparsommelighet. Et skritt tilbake for å skape en bedre fremtid for flere? For å spare en jord som ikke tåler høyere gir?

Stormskritt er vel og bra, men det er ofte de små skritt som legger grunnen for det virkelig revolusjonerende. Det er trofastheten og utholdenheten, både før og etter begeistringens rus, som bygger fremtiden. I det perspektiv turde dette nr. av St.Olav - også? - være rett så aktuelt.

UKJ

Møte med Frei Betto:

Det kristne nærvær - Brasils håp?

-
- Brasil regnes som et kristent land, likevel er det stor elendighet. Det er egentlig et rikt land, men godene er så galt fordelt: 10 prosent av befolkningen rår over mer enn halvparten av landets rikdom, 0,6 prosent faller på de fattigste 20 prosent! I storbyene streifer 8 millioner gatebarn omkring...
  - Innen denne virkeligheten ble frigjøringsteologien født, for hva betyr det å snakke om Gud under slike forhold? Og hva vil Gud med oss i denne virkelighet?
-

Tallene og spørsmålene kommer fra Frei Betto, brasiliansk dominikanerbror, som på slutten av 60-tallet ble kjent langt utenfor sitt lands grenser da han ble fengslet sammen med noen medbrødre, anklaget for befatning med frigjøringsbevegelsen og for opprør mot staten. I virkeligheten arbeidet de for de fattige og deres rettigheter. Og det gjør Frei Betto, hvis fulle navn klinger Carlo Alberto Libânio Christo, fremdeles i arbeiderkvarterene i Sao Paolo. Nå i juli holdt han retrett på Lunden kloster i Oslo samt et åpent foredrag om det kristne nærvær i hans hjemland. Det er her "St. Olav" stiller med penn og blokk.

En leksjon i frigjøringsteologi

"Jeg skal snakke om 'de kristnes nærvær i Brasil - spiritualitet for vår tid', og det vil jeg gjøre ved hjelp av to eksempler fra Bibelen, men ha mine innledende ord om den enorme sosiale nøden og urettferdigheten i mitt egentlig så rike hjemland i bakhodet, sier Frei Betto. Og går over til en leksjon i – ikke om – frigjøringsteologi.

Den første historien står hos evangelisten Markus (2,23-28) og forteller om disiplene som plukker aks fra en kornåker på sabbaten. Jesus forsvarer dem mot fariseernes anklage om at de gjør noe som ikke er tillatt på

sabbaten: "Har dere aldri lest om hva David gjorde, da han var i nød og sultet, han og folkene - hvordan han gikk inn i Guds hus (det var på den tid Abjatar var yppersteprest) og spiste skuebrødene - de som bare prestene har lov til å spise - og lot følget sitt gjøre det samme?"

Disiplene gjør altså noe som er forbudt på sabbaten, på en hellig dag. Det Markus forteller oss er at Jesus ikke respekterte loven, at fariseerne så at han ikke respekterte den, og at Jesus, til sitt forsvar, påberoper seg David, som fariseerne har all mulig respekt for.

"Hva betyr denne historien for et kirkelig fellesskap i Latinamerika?" spør Frei Betto? "Nøkkelen til det kristne er ikke loven eller det lovlige - livet og døden er nøkkelen. Sulten hører livet til, og i denne historien gjelder det brød for å stille sulten. Menneskelig nød står over det hellige, over alt som er laget eller forordnet av mennesker. Sabbaten skal tjene mennesket, ikke omvendt. Vi skal ikke bare søke rettferd for å få det elementære, men for å gi levelig liv til menneskene. Thomas Aquinas minnet oss om dette for lenge siden da han spurte: Hvis menneskene ikke har et minimum av det de trenger, hvordan skal de da makte å praktisere dydene?"

Av Markus' beretning kan vi skjønne hvorfor Jesus ble drept som politisk fange, og hvorfor forkynnelse og innsats for rettferdighet ikke kan skilles ad i en sammenheng som vår der urettferdigheten bokstavelig talt går på livet løs, sier Frei Betto.

Eksempel nr. to er også fra Markus (6,30-44): Jesus som metter de fem tusen etter at han har holdt på å "lære dem lenge og grundig", som evangelisten sier - uten å si et ord om *hva* han lærte dem. "Markus synes her mer opptatt av hva Jesus *gjorde* enn hva han *sa*," påpeker Frei Betto og tilføyer et lite "Gud skje lov for at evangeliene ikke er formet som teologiske traktater! Jesus forstår at folket her og nå er mett av det evige brød og trenger vanlig brød, men det gjør ikke disiplene. Og da de skjønner at folk er sultne, sier de at så får Jesus sende dem avsted så de kan skaffe seg mat. Vi kjenner igjen argumentet: Kirken skal ikke blande seg i det timelige!"

Et viktig verb i teksten er 'kjøpe', det forteller noe om de sosiale forhold den gang. "Skal vi kanskje gå og kjøpe brød for to hundre denarer?" spør disiplene - underforstått, "mer har vi ikke i kassen". I vårt samfunn er maten ikke til 'bruk', den er et byttemiddel - du får den mot penger. "Indianere som kommer til Buenos Aires,

Paven om Columbus-jubiléet

I et møte med latinamerikanske biskoper i slutten av juni sa paven at 500-årsmarkeringen av kristendommens komme til det amerikanske kontinent må feires «uten triumfalisme». Selv om feiringen skal gjen speile historiske hendelser, bør hovedhensikten være å tenne «en ny forkynnesstrategi», særlig rettet mot de fattiges behov, sa han. Uten å ta direkte stilling til

de historiske og politiske hendelser i fortiden sa paven at kristningen av det amerikanske kontinent hadde betydd «mer lys enn skygge når vi tenker på de varige frukter av tro og kristenliv».

I motsetning til paven ser frigjøringssteologen Leonardo Boff hendelsene i kjølvannet av 1492 som en invasjon som førte til folkemord og undertrykkelse av de innfødt-

te. I et intervju med den italienske kommunistavisen L'Unita sier Boff at 500-årsmarkeringen er en anledning for de tidlige koloniherrer til å gjøre opp for forvoldt skade, f.eks. ved å ettergi Latinamerikas utenlandsgjeld, gi landområder tilbake til de innfødte og feire de innfødtes opprør og protest mot europeisk overherredømme.

THE TABLET

4

skjønner ikke hvordan det kan ha seg at det bugner av mat i butikkene mens folk sulter ute på gatene!” sier Frei Betto. Disiplene foreslår å kjøpe mat, altså dele pengene, men Jesu versjon er at “dere har mat”, for han spør: “Hvor mange brød har dere? Gå og se etter.” Det er en oppfordring til å dele på selve godene. Og Jesus organiserer folket, får dem til å sette seg i grupper, og så deler han ut til de 5000 mann. “Og vi tør vel anta at de var adskillige flere,” sier Frei Betto med et smil, “for det var vel en del kvinner og barn der, også. Men hvor kom de tolv kurvene fra, som de samlet alle smulene i? Det skulle jeg gjerne vite, for slike kurver brukte man til å frakte ting i på den tiden, og noen har båret med seg kurver på denne turen med noe i...”

Frei Betto setter også spørsmålsteget ved de 5 brød og 2 fisker, for “5+2≈7, og syv er ikke et hvilket som helst tall i bibelsk sammenheng, det er et hellig tall og betyr mange, uendelig. Når vi oppfordres til å tilgi 70 ganger 7 ganger, betyr det uendelig mange ganger. I skapelsesberetningens syv dager er evolusjonsprinsippet innebygget: Gud er en stadig skapende Gud, skaperverket er ikke avsluttet, vi skal føre det videre.

- Teologisk sett er et under Guds kraft til å forandre situasjonen, tingenes tilstand, og denne forandring skjer først og fremst i hjertene. Jesus fikk folk til å dele på de goder de hadde, ham ga til alle og enda var det noe til overs... Den Gud Jesus kaller pappa, er livets Gud. Evangelienes fattige nærmer seg Jesus for å be om noe her og nå: Om å få se, om å få bruke en hånd som er lammet, om å få leve her og nå. De rike spør Jesus om evig liv, for de har allerede sikret seg livet her

og nå og ønske å vinne det neste...”

Her slutter leksjonen i frigjøringssteologi, men før det endelige punktum, en smilende helgardering fra Frei Betto: “Hvis det er fremkommet noen kjetterske provokasjoner underveis, skyldes det tolken! Og husk: Striden mellom Peter og Paulus - det gjaldt synet på omskjæringen - endte med at kirkemøtet i Jerusalem i år 51 ga Paulus rett og ikke Peter, han som var hyrden, paven. Det er ikke nødvendigvis noe galt med litt teologisk konflikt i kirken!”

Fra liturgisk estetikk til kristendom i praksis

Etter ‘leksjonen’ samles en liten gruppe til en spørsmålsrunde. Og Frei Betto svarer villig vekk - godt støttet av sin medbror Viktor Hofstetter, tidligere provinsial for de sveitsiske dominikanere. Også han kjenner Brasil fra innsiden. Selvsagt blir det spørsmål om basismenighetene:

- Basismenighetene er ingen ‘bevegelse’ innen kirken, som Katolsk Aksjon eller lignende. De representerte kirkens måte å organisere seg på under nye forhold, de er kirke i ny skikkelse. Gruppene drives av legfolk, av og til er det en prest til stede. Og når han først kommer, er han sammen med menigheten hele dagen - leser ikke bare en messe og haster avsted til neste sogn!

- Det har alltid vært relativt få prest-er i Latinamerika, derfor har kristentroen tradisjonelt vært en ‘gatetro’, nær knyttet til folkets liv og følelser, til valfarter og fest. Det var først mot slutten av forrige århundre at en sterkere ‘romaisering’ satte inn - basismenighetene er på mange måter en reaksjon mot den. I Europa snakker man

om ‘menigheter uten prest’, denslags skjønner man ikke helt i Brasils basismenigheter, for alle har jo sin prest - om han ikke alltid er der - og menigheten, det er jo vår gruppe som samles om Guds ord enten presten er der eller ikke, samles til bønn og skriftlesing, samtale og fellesskap. Basismenighetene er ikke steder for liturgisk estetikk, de er steder for kristendom i praksis.

- Det er de fattige som har lært meg å lese Bibelen, sier Frei Betto, - lese den så den blir et spill hvor jeg kan se meg selv, se livet slik Gud mente det skulle være. Frigjøringssteologien er ikke noen universitetsteologi eller sprunget ut av en spesiell orden og dens virke. Før ordet frigjøringssteologi fantes, hadde Den brasilianske biskopkonferanse utarbeidet en strategi som var forgjengeren for det som senere kom til å hete ‘opción preferencial por los pobros’, der man stilte seg på de fattiges side. Forut for frigjøringssteologien hadde man altså noe man kan kalle en ‘befrielsens sjelesorg’, som skulle hjelpe de fattige, og da spesielt bøndene, til å forstå hva Guds ord betyr for dem og deres situasjon her og nå. Det var i denne sammenheng basismenighetene ble til. Så kom teologer som Gustavo Gutierrez og Leonardo Boff og systematiserte råvaren.

- Om frigjøringssteologien vil make å forandre den latinamerikanske virkelighet? Den samt den tro den bygger på, er i hvert fall den viktigste faktor når det gjelder å holde håpet om forandring levende - svinner *det* håpet, er vi virkelig ille levende ute. I Latinamerika kan man ikke skille tro og politikk - ideologien til den vanlige latinamerikaner er religionen. Og derfor er f.eks. USA så

Slavekår for brasilianske landarbeidere

Landarbeidere i den fattigste delen av Amazonas-området tvinges stadig inn i slavekår, hevder lederen for kirkens pastorale landkommisjon - Rio Maria i den sørlige provinsen Para er blitt symbol på den vold og trakassering disse fattige utsettes for. Ryktene om at ulovlig fengsling og lignende forekommer, varer ved, heter det fra kirkelig hold. CATHOLIC HERALD

Latinamerika: spebarn som salgsvare

De latinamerikanske biskoper har slått alarm når det gjelder salg av spebarn for adopsjon og transplantasjon av organer, hovedsakelig til USA - en "gesjeft" som ifølge fransiskanernes misjonssenter i Bonn griper stadig mer om seg, og som biskopene nå vil undersøke det faktiske omfanget av. Det skal være særlig ille i Honduras og Peru. Fattigdom gjør at mange kvinner selger sine barn for å skaffe penger til en allerede lufattig familie.

Ifølge opplysninger biskopene har mottatt, får kvinnene svært lite igjen av de penger de blir lovet gjennom agentene for de private adopsjonsbyråer - byråene på sin side forlanger fra ett til ti tusen dollars for et barn. Ofte henvender slike agenter seg til gravide kvinner på åpen gate og tilbyr dem sin hjelp. Ifølge en peruviansk biskop blir stadig flere handikappede barn drept og organene solgt for transplantasjon.

THE TABLET

Den brasilianske dominikaner Frei Betto i klosterhaven på Lunden.

Foto: Merete Ruud-Christensen

redd for frigjøringssteologien for den gjør at folk begynner å forstå. Den er mye mer eksplosiv enn en hvilken som helst marxistisk teori fordi den kommer fra hjertet...

- Også en del av våre biskoper er lite begeistret for frigjøringssteologien, det er særlig dens mangel på respekt for det vedtatte som skremmer. Rundt 50 av landets 350 biskoper er konservative, vel 200 befinner seg midt på treet, men de tar, når det gjelder, oftest parti mot de konservative. Men Roma er på vakt.

- En landreform er avgjørende for en forandring til det bedre - landreform og sanering av utenlandsgjelden. Renter og avdrag til de rike land gjør oss stadig fattigere. Vi eksporterer vår mat til spottpriser diktert av den rike verden for å betale gjeldsrenter. Ifølge FAO er Brasil nr. fire på listen over eksportører av landbruksprodukter; på listen over underernæring er vi nr. seks fra toppen...

- Kirken setter kravet om en landre-

form høyt på sin prioriteringsliste - mange kateketer og prester har måttet bøte med livet for sitt engasjement for den saken. I de senere år har 12 millioner småfolk på landsbygda mistet sine jordflekker - til multinasjonale selskaper, til oppkjøpere, til prosjekter som forstyrrer den økologiske balansen...

- Nei, det er ikke egentlig noe motsetningsforhold mellom frigjøringssteologien og katolsk sosiallære, men sosiallæren er, eller har i hvert fall vært, sterkt euro-sentrisk. Den er sprunget ut av europeisk virkelighet slik frigjøringssteologien er vokst frem av den latinamerikanske virkelighet. Det positive i den senere tid - særlig encyklikaene *De sollicitudo reo socialis* og *Centesimus annus* - er, sett fra vårt ståsted, at de også bruker begreper og sammenstillinger som frigjøringssteologien benytter seg av, og som reflekterer virkeligheten i den tredje verden. Nå snakker også paven om 'syndige strukturer'!

Et sykt samfunn: 8 millioner gatebarn!

Det er rundt hundre år siden dominikanerne begynte sitt arbeid i Brasil, først blant indianerne, så blant studenter, nå særlig blant de fattige - de er aktivt med i Kirkens Rettferdighet og freds-kommisjon. Under militærdiktaturet laget de "adskillig uro", som Frei Betto uttrykker det. Selv er han for tiden særlig opptatt av gatebarna og deres skjebne som han ser daglig på nært hold.

- Åtte millioner gatebarn, det tyder på et alvorlig sykt samfunn! Du finner småunger helt ned til fire år som bor på gaten. Gatebarna er nødt til å stjele for å overleve - skjønt, er det de gjør egentlig å stjele? I løpet av de siste par årene er over 4.500 gatebarn blitt myrdet, og såvidt jeg vet, er ingen straffet for mordene - ennå! Hvem som dreper dem? Leiemordere av forskjellig slag, folk som blir betalt av bl.a. butikkeiere som er lei av barnas nasking - kanskje til og med politifolk som kjenner barna fra sin patruljetjeneste? Å jo, man vet hvordan slikt går for seg i et brutalisert samfunn som vårt.

- Bombarder vår president eller den brasilianske ambassade med henvendelser om gatebarna, bønnfaller Frei Betto. - Be om at man må få fatt i morderne, og om at samfunnet må gjøre noe for de stakkars barna! Jenter helt ned i åtte årsalderen prostituerer seg for noen slanter til mat, og det i vårt egentlig så rike Brasil! Kirken prøver å hjelpe deprostituerte, hjelpe dem ut av det hele, om ikke annet så beskytte dem litt mot hallikene. En storbybiskop jeg kjenner, trumfet gjennom at prosesjonen på festen for Kristi legeme og blod skulle legge

«Gifte prester» får ikke undervise prestestudenter

Vatikanets Troskongregasjon ber i et brev kardinal Aloisio Lorscheider, erkebiskop av Fortaleza, om straks å fjerne tre tidligere prester som nå er gift, fra lærerstaben ved Det teologiske og pastorale institutt i Cearta i det nord-østre Brasil; brevet nedlegger også forbud mot at 22 nonner og to legfolk får studere videre sammen med prestestudentene, samt uttrykker mishag over flere forhold, bl.a. over den frigjøringsteologi som følges ved instituttet.

«Blandede opplegg for prester, ordenssøstre og legfolk har vist seg å være en feiltagelse.» skriver Troskongregasjonen, «prestenes utdanning må være forskjellig fra den som gis de andre gruppene.» De lokale biskoper velger å følge pålegget fra Roma for enhetens skyld, men ber om at de tre må få minst seks måneders oppsigelse. Vatikanet hevder i sin henvendelse å ha «full forståelse» for de lokale forhold; brevet er imidlertid skrevet på spansk, mens språket i Brasil er portugisisk, noterer tidsskriftet *The Tablet*.

Det lokale hierarki hadde ingen innsigelser mot at de tre underviste. I en erklæring fra de tre heter det at «Roma har igjen gått hårdhendt frem overfor bestemmelser tatt av en lokalkirke», og at man begår en urett når man «ser enhver gift prest som skadelig for kirken (-) det er vår lokale hyrde, som kjenner oss personlig, og ikke fremmede, som bør dømme om hva som er til kirkens beste, og om gode og dårlige får».

6

veien innom de prostituertes gater - for hvor burde Kristus være om ikke nettopp der? Det passet samfunnsstøttene heller dårlig.

- Det hører med til bildet at anstendighet og moralt til tider blir annerledes i en virkelighet som vår. Hva gjør man som katolsk prest eller sjelesørger når en lutfattig flerbarnsmor som er forlatt av sin mann, reiser seg i kirken når det er tid for takksigelse, og takker Gud fordi han har sendt en ny mann inn i hennes liv til støtte for henne og barna? Kaller man det synd som hun kaller Guds nåde, nemlig at barna ikke lider fullt så stor nød som før?

Mat eller frihet?

Frigjøringsteologien er kjent for sin affinitet til sosialisme og kommunisme; noen vil bruke ord som ukritiskhet og naivitet. I et intervju tidlig på 80-tallet med Fidel Castro tegnet Frei Betto bildet av en leder med sterkere røtter i den kristne arv enn mange syntes svarte til realitetene i hans politikk. I dag står Castro som en av de få gjenlevende ortodokse på venstresiden. Om Frei Betto tror på tøvær og forandringer på Cuba?

- Det kommer an på hva du mener

med forandring! Hvis det er forandringer med de følger vi nå ser i Øst-Europa - arbeidsløshet, et prisnivå som ligger høyere enn mange kan makte, nedskjæringer av sosiale goder, samfunn i sosial oppløsning - så ønsker jeg ikke dette for Cuba. I dag er Cuba det eneste land i min del av verden der folk ikke sulter, hvor det er sosial sikkerhet. Selvsagt er jeg for mer frihet, for meningsfrihet, men hvis prisen er sult og nød? Uten økonomisk demokrati har det politiske demokrati liten verd...

Her innhenter tiden oss - det er blitt sent på kvelden, Frei Betto og pater Viktor har en anstrengende dag foran seg. Men også emnet har ført til en slags veis ende: Et par innvendinger fra St. Olavs side - som at Øst-Europas økonomiske problemer ikke i første rekke skyldes meningsfriheten, men snarere arven fra en sosialisme som brukte opp «både legatet og rentene», som en av Vaclav Havels folk har uttrykt det - synes å prelle av. Noen baller kastes frem og tilbake, så avslutter vi med et smil og god natt. Det er, som sagt, blitt for sent for politiske diskusjoner - og de kunne i dette tilfellet blitt lange. UKJ

Automatisk tar du parti for de undertrykte og fattige

I det siste året har Erling Borgen, NRK, gitt oss møter med lidende og kjempende mennesker. Som utenriksreporter er han Norges eneste fast stasjonerte korrespondent i Latin-Amerika.

Hjemme i Norge er tallene nærmest tørre fakta, sier Borgen: «170 millioner fattige, 30.000 forsvunne under diktaturet i Argentina, 100.000 drepte indianere. For meg er det høyst konkrete møter med mennesker som har mistet sine kjære, men som puster, gråter og ler, og for hvem alt er ødelagt. Det kan bli i brutaleste laget, og ofte står vi og griner. Automatisk tar du parti for de undertrykte og fattige.» sier Erling Borgen til Programbladet.

Men han vil også gjerne minne oss om at Latin-Amerika «ikke er et kontinent hvor folk bare dreper, slåss og gråter. Det er også et kontinent med sterke farger ikke minst kulturelt og når det gjelder familiesamhold som gjør veldig inntrykk.»

«Ser du tegn til en positiv utvikling i Sør-Amerika?» vil intervjueren vite. «Jeg skulle ønske jeg kunne svare ja, men det ser veldig mørkt og trist ut,» lyder svaret, «80-årene oppfattes som det tapte tiår. Det er positivt at det ikke er flere militær-diktaturer, men økonomien er like ødelagt ...»

«Det som gjør sterkest inntrykk på meg,» sier Erling Borgen, «er mennesker som møter og står opp mot undertrykkelse, - oftest er det kvinner. Den fattige urbefolkningen har ingen tillit til politikere som de oppfatter som representanter for dem som har robbet og rundstjålet dem. De har meldt seg ut. Det er få demokratiske tradisjoner å vise til.»

Pavens anliggende for bønnens apostolat i september:

At verdens økonomiske ledere viser respekt for de svakes og fattiges rettigheter.

Roser politiet i Brasil

Erkebiskopen av Rio de Janeiro roste nylig det brasilianske politi for å ha fått tak i 12 dødsskvadroner som står for "rutinemord" på hundrevis av gatebarn. "Gatebarna er ikke et problem som løses ved mord, de er ofre for og symptomer på et sykt samfunn som hverken fordeler rikdommen rettferdig eller beskytter de svake," understreket erkebiskop Eugenio de Arango. Ifølge kirkelige kilder ble 1.400 gatebarn drept i Brasil de første tre månedene i år.

CATHOLIC HERALD

Hvor mye mat – for en times jobb?

En buss-sjåfør i Bangladesh må arbeide i mer enn tre timer for å ha nok penger til et kilo ris. En svensk snekker kan derimot kjøpe ni kilo etter en times jobb. – For en kelner i Bolivia betyr ett glass øl én times slit, mens hans kollega i Østerrike kan slukke tørsten ti ganger i samme tidsrom.

Disse forskjellene i kjøpekraft er hentet fra en undersøkelse ILO foretok i oktober 1989 i over hundre land. Undersøkelsen er publisert i Bulletin of Labour Statistics, og forteller blant annet at bakere i Burundi,

India, Myanmar (tidligere Burma) og Sri Lanka må svette ved ovnene sine i mer enn én time for å tjene nok til et brød (500 gram). På den andre siden av skalaen kan hotell-resepsjonisten i Nederland ta hjem mer enn ti brød etter en time ...

Selv om det er problematisk å sammenlikne lønninger og priser internasjonalt, gir ILO's data en antydning om arbeidstakernes kjøpekraft verden rundt, skriver Statistjenestemannskartellets blad, Kartellnytt.

7

KATOLSK BREVSKOLE

Kateketsentralen heter den katolske kirke i Danmarks senter for kirkelig undervisning. Den utgir "Katolsk Brevskole", som omfatter 26 hefter. Heftene, som er på 20-30 små sider, får man tilsendt hver 14. dag.

Kurset henvender seg til "enhver, der spørger efter en mening med tilværelsen, alle som godt vil vide, hvad kristen tro går ud på, og de, der ønsker at kende mere til den katolske kirke".

Hvert hefte er viet et tema, og blant temaene kan nevnes:

Hva er mennesket? Har livet en mening? Mennesket søker etter Gud. Ateisme, religion, kristendom. Menneskets storhet og elendighet. Kirken og kirkene. Åpenbaring, skrift og overlevering. Bønn. Messen. Kjærlighet og ekteskap.

Maria og helgenene. Katolsk særpreg.

Hvert hefte har en kort, velskrevet artikkel etterfulgt av spørsmål til ettertanke (skal ikke sendes inn), eventuelle bibelhenvisninger samt litteraturliste.

For dem som ikke har anledning til å følge foredragsserier for blivende konvertitter og andre interesserte, er dette brevkurset et godt alternativ. Heftene er dessuten like godt egnet som repetisjon og inspirasjon for kirkens medlemmer, for enestudium eller i grupper. Kurset anbefales på det varmeste.

Mette Borchrevink

Kurset koster 250,- danske kroner og kan bestilles hos

Katolsk Information/ Katolsk Brevskole
Vesterbrogade 28, 3
DK- 1620 København V

"Det er ikke mitt bord..."

"Alminnelig vennlighet, en smule hjelpsomhet, en aning generøsitet overfor andre, er det vi mest av alt mangler. Mer enn lovverk, bestemmelser og reglement...", skrev Arbeiderbladets Bengt Calmeyer nylig. Og underbygget sin påstand med følgende eksempel:

"Nedenfor Bilsentralen ved Rosenkrantzgatas begynnelse stiger daglig pensjonistene ombord i busene som skal ta dem til Strømstad. Ikke sjelden går også noen fargete husmødre ombord. Ingen gidder å opplyse dem om at hvis de ikke er

norske statsborgere, så kommer de ikke inn i Sverige på handletur. Vel vitende om at de blir kastet av på norsk side av Svinesund, selges billetter av mutte nordmenn, og sjåførene klipper – og bussen kjører.

Og ganske riktig: på Svinesund kastes de fargete av, og der må de vente i fem timer eller så inntil bussen med ekte nordmenn – som igjen lykkelig har forkjøpt seg – kan plukke dem opp. Ja, ja, så har våre nye landsmenn i det minste fått se Iddefjorden!"

Perus lutfattige gatebarn drømmer om å bli terrorister!

De hjemløse gatebarna i Lima har intet å takke samfunnet for. De drømmer om et liv som fryktede terrorister eller smarte tyver. De tilbringer nettene med å lete etter noe spiselig i søppeldyngene, eller få seg noen timers søvn under bruene over Rimac-elva som går gjennom byen, forteller Arbeiderbladet.

Trass i at de fleste av dem er mindreårige barn, er de fryktet av spaserende som flykter straks de får øye på en av gjengene i det fjerne. Den 12. juni slo en gjeng til i det velstående Miraflores-strøket hvor de i løpet av kort tid etterlot ti turister nakne til beinet.

Ifølge offisielle tall finnes det rundt tre tusen forlatte gatebarn i Lima. De er alle utsatt for to store farer: narkotika og prostitusjon. Nesten alle har en eller annen slags sykdom, særlig tuberkulose og kjønnssykdommer. Alle lider av feilernæring.

Sosiologen Javier Peralta, som arbeider med hjemløse barn og tilbringer nettene sammen med dem langs Rimac-elva, har klart å lokke et førtital over til et annet liv, hvor de har fått seg jobber. Men det er egentlig ikke noen løsning i sikte, eller noen planer for å integrere bandene i samfunnet, mener Peralta.

For hver eneste jeg greier å trekke ut av denne hengemyra, kommer ti nye til som synker enda dypere, sier han pessimistisk.

kommet for å bli

Biskopene i Ruanda fastslår i et hyrdebrev til landets katolikker - det er vel 2 millioner av dem - at demokrati og pluralisme nå er en realitet i landet, og at dette er en utfordring til alle om å vise moden politisk bevissthet. Dokumentet advarer mot rivalitet og kamp mellom forskjellige grupperinger, og minner om at demokratiet er til for å sikre det felles beste, men også om at veien til et sant demokrati er en lang prosess der alle må være villige til å yte sitt.

L'OSSERVATORE ROMANO

Hundre år med kristendom i Zambia
Det er i år hundre år siden evangeliet først kom til Zambia, og erkebiskopen av Milano, kardinalen og jesuitten Carlo Martini, er pavens spesielle usending ved festlighetene i den anledning.

Halvparten av Zambias 8 millioner innbyggere er kristne, og halvparten av dem igjen er katolikker. På grunn av prestemangelen må mange menigheter i lange perioder fungere uten prest, og legfolk spiller derfor en sentral rolle i menighetslivet. Landets katolske biskoper har vært

pådrivere for sosial rettferdighet og ydet viktige bidrag til stabilisering av forholdene i landet. For tiden er de med som meglere i drakampen omkring landets nye grunnlov. Zambia har en relativt fri presse, så man håper på en åpen politisk prosess. Landet har fremdeles store økonomiske vanskeligheter, sliter med stor utenlandsgjeld og en inflasjon på 100 prosent. Ifølge FN vil innbyggertallet være på 12 millioner ved århundreskiftet; også Aids representerer en stor utfordring.

THE TABLET

Den 7. juni i år var det 40 år siden de første dominikanerinner kom til Lunden kloster i Oslo. Forrige nr. av St. Olav bragte et kort tilbakeblikk på klosterets historie – her følger den preken biskop John W. Gran holdt på festdagen, som falt sammen med festen for Jesu hellige hjerte. Den fortjener å nå frem til flere enn dem som fikk plass i søstrenes fullsatte kapell.

«Gud elsket oss først og sendte sin Sønn som sonoffer for våre synder.»

Det er denne kjærlighet som er det egentlige opphav til verdens og vår eksistens. Ingen og ingenting kan være til medmindre Gud kjenner til den eller dét. Skapelsens mysterium!

Den evige Gud kjenner alt som eksisterer evig. Og det må forholde seg slik, for Gud er enkel og uforanderlig. Vi har alle vært – nei er – i hans evige tanker. Og i disse tanker er vi som innsvøpt i hans kjærlighet. For Gud er kjærlighet, ifølge evangelisten Johannes, som også har formulert den nettopp siterte lille setning: «Gud elsket oss først!» Beviset han anfører, er klart: «Gud sendte sin Sønn til oss som sonoffer for våre synder.» Men som Faderen, så Sønnen. For forteller ikke Paulus oss i dagens lesning at han – Paulus – har fått denne spesielle nåde: å forkynne for hedningene (dvs. oss) det glade budskap om Kristi uuttømmelige rikdom ... «for i ham, ved troen på ham (sier han)

har vi trygg og fri adgang til Gud». Og så tilføyer han de tre ord: «i all tillit.» «Så vil Kristus,» sier han videre, «feste bo i våre hjerter, og vi vil bli i stand til å kjenne den *Kristi kjærlighet som går ut over all erkjennelse og [hør på dette!] fylt av Gud skal vi tre inn i hans egen fylde*». I sannhet strever Paulus her med å uttrykke noe som «går ut over enhver erkjennelse» d.v.s. «som er mer enn noen kan fatte.»

Ifølge Jesu eget utsagn er vår oppgave denne: å bli i hans kjærlighet. «Bli i min kjærlighet,» sier han kort. Paulus må ha grunnet dypt over disse ting, for han kan fortelle oss noe om skaperverket som åpner enda større og dypere perspektiver når han i brevet til kolosserne skriver om Kristus:

Han er den usynlige Guds bilde, all skapningens førstefødte; for i ham var det alt ble skapt ved ham og for ham er alt blitt til. Han er før alt, og alt består ved ham...

I ham ville Gud at hele Fylden skulle ta bolig, og gjennom ham all skapningen forsones og høre ham til -

En mektig og utgrunnelig teologi rulles her opp for oss. Aldri, så lenge vi er her på jorden, skal vi fatte «bredden, lengden, høyden og dybden» av disse ord. Aldri skal vi lodde omfanget av den generøsitet vi er blitt gjenstand for ved å ha en kjærlighet som denne rettet mot oss. Det vi kan og må fatte, er dette: at vi kan ha tillit til Kristus og hans kjærlighet. Vår egen kjærlighetsevne kan det nok være så som så med. Ja, opplever vi ikke nær sagt daglig at våre medmenneskers (kanskje sogar vår egen) kjærlighet går kald og blir borte? Men ikke hans! For trofasthet (en mangelvare i vår omskiftelige verden) er Faderens kjennemerke, som det er Sønnens. Jeg gjentar Paulus' utsagn: I ham, ved troen på ham, har vi trygg og fri adgang til Gud, i all tillit!

Men møter vi ikke stadig mennesker som villig vekk går i rette med Vårherre? Hvorledes, sier de, kan en Gud som tillater alt det forferdelige vi daglig hører om, være kjærlig, når han sogar, som det hevdes fra religiøst hold, på forhånd skal ha visst om alle disse redsler? Hver og en av oss kjenner utbrudd av denne art, og alle vet vi hvor vanskelig det er å svare overbevisende om at Gud både vet alt, kan alt og elsker oss. Vi står her ved kjærlighetens motpol: det ondes mysterium. Det vi må gjøre klart er at det onde ikke eksisterer i seg selv, men er en negativ størrelse: mangelen på det gode eller det godes korrupsjon og forvanskning.

Norge: en snill overklasse i klodens klassekamp?

«Norsk historie er preget av en overklasse som ikke brukte mye vold for å forsvare sin makt og rikdom når bøndene og arbeiderne etter hvert tok noe av makten,» sier Dag Hareide i «Det gode Norge». «Vi unngikk borgerkrig, diktatur og altfor bitter klassekamp, sammenlignet med andre land i Europa. Jeg vil formulere den politiske målsetningen slik: Norge bør bli en snill og ettergivende overklasse i klodens klassekamp i neste århundre.»

Kristne egyptere er satt fri

Menneskerettighetsorganisasjonen Christian Solidarity International melder at tre egyptiske konvertitter, som har vært fengslet siden oktober i fjor under henvisning til lover om terrorisme, er satt fri. Internasjonalt press har ført til frigivelsen av de tre, som bevislig intet har med terrorisme å gjøre. Helt lett vil livet likevel ikke bli for de tre i fremtiden: Ifølge egyptisk lov mister enhver som konverterer fra islam til kristendommen all rett til arv.

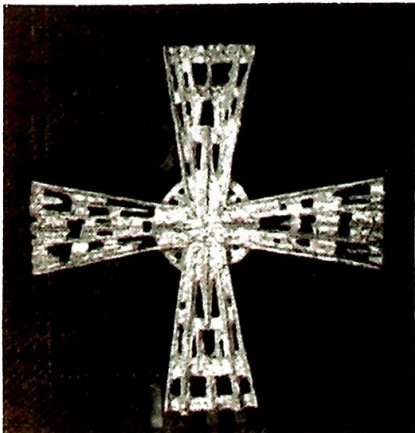
THE TABLET

Gud må ha humoristisk sans!

Hvis Gud finnes, må han ha «en fantastisk humoristisk sans,» sa forfatteren Per Inge Torkelsen nylig til Verdens Gang: «Tenk på flodhesten, en må være utrolig morsom for å skape noe sånt. Om sjiraffen sa vel Gud: «Mal på ham noen prikker, og strekk hal-sen et par meter.»

9

I kraft av vår tro er vi kristne fullt klar over at vi ikke har lov å tilskrive Gud noe ondt. Vi vet imidlertid også at Gud kan la noe godt vokse frem av det onde, at alt er i hans hand og kan nå sin fullendelse tross det onde, ja, ikke sjelden gjennom - ved hjelp av - det onde. Det onde har m.a.o. sin plass, sin betydelige funksjon. Men sier vi i tråd med dette at ergo er Vårherre opphav også til det onde, da trekker vi en gal konklusjon; for alt hva vi vet om Gud, vitner om at han er det ondes konstante fiende. Det vi med sikkerhet kan si, er at Gud ikke, som så mange vil ha det til, i ro og mak tillater at det onde skjer. Tvertimot, han tillater det ikke. Det er vi som tillater det, og det kan vi fordi vi har fått i gave Guds egen frihet. Men den frihet vil han at vi skal bruke til å være hans villige samarbeidspartnere i kampen for det gode mot det onde. Gjør vi det, har vi del i Guds egen kjærlighet, ja, blir vi i denne kjærlighet. Og da er det ondes problem løst i oss selv, det eneste vi i bunn og grunn har ansvar for.

Raghild Butenschøns bronsekors henger over alteret i kapellet på Lunden.

Om den nye katolske bønneboken: «Ein utruleg rikdom»

Etter Carl Fredrik Engelstads anmeldelse i forrige nummer av bladet, skulle St. Olavs lesere være vel orientert om «Bønnebok for den katolske kirke», ikke minst om bokens store fortrefelighet. Likevel kan vi ikke motstå fristelsen til å sitere også fra en annen omtale, som vi nylig med glede lyttet til i P1's søndagsprogram «På kirkebakken». Kan en bønnebok være en kulturell begivenhet? spurte programleder Per Frogner, før han ga ordet til kulturjournalisten John Stanghelle.

«Det er eit kulturhistorisk stor-

hende at vi har fått ei slik bok i Noreg,» sa Stanghelle, som blant annet understreket utgivernes vilje og evne til å ta hele den kristne arven i bruk. «Du finn ein utruleg rikdom på desse nesten 800 sidene, så mange tradisjonar og tider, så mange sinn og stemningsleie ... Uansett kor fromme bokhyller du har frå før, kan eg love deg at du vil finne noko nytt.»

Ikke minst gledet det oss å lytte til kulturjournalistens konklusjon: at denne bønneboken til fulle viser hvor dyp den er, den kilden som kirken kan øse av!

Herre, skjenk meg humor

Gi meg en god fordøyelse, Herre,

og også noe å fordøye.

Gi meg kroppens helse,

og hjelp meg å ta godt vare på den.

Gi meg en hellig sjel, Herre,

som har øye for alt som er vakkert og rent,

og som ikke forskrekkes når den får se synd, men vet å rette opp det gale.

Gi meg en sjel som ikke vet å kjede seg, sukke eller klage.

Tillat meg ikke å bekymre meg for meget for det besværlige som heter meg selv.

Herre, skjenk meg humor,

så jeg kan gjøre noe ut av denne tilværelsen og la andre få glede av den. Amen.

Thomas More (1478 - 1535) - fra den nye bønneboken.

«Når man vil føre politikk for fred, må man erkjenne at også andres virkelighetsoppfatning, moralsyn og religion har krav på respekt,» sier fylkesmann Kåre Willoch i Aftenposten. «Det kan virke som om vestlige folk venter at andre folkeslag skal bygge sine handlinger og reaksjoner på vestlige normer og vårt syn på historien. Noen av de skuffelser Vesten har møtt i Midt-Østen, er eksempler på hvilke ulykker man kan stille istand med et slikt utgangspunkt.»

Kampanje mot våpenproduksjon

I tolv år har religiøse aksje-eiere i USA drevet sin spesielle kampanje mot atomvåpenprodusenter. Investorene eier tilsammen over 160 tusen aksjer, til en verdi av 9,5 millioner dollar i selskaper som ITT, General Motors, Motorola og Westinghouse Electric. Siden 1979 har de gått sammen om å kreve at de firmaer de investerer i, skal stanse all våpen- og atomvåpenproduksjon, samt innstille sin forskning for utvikling av biologiske og kjemiske

våpen. Kampanjen er koordinert av Interfaith Center on Corporate Responsibility (Tverrreligiøst Senter for Felles Ansvar), en økumenisk koalisjon av kirkeinvestorer.

Fem Stjernekrigs-kontraktører mottok ifjor resolusjoner fra 34 romersk-katolske og protestantiske organisasjoner, bl.a. fra jesuitter i Maryland og New Orleans og Metodistkirkens Kvinneavdeling, som eier aksjer for 2,3 millioner dollar.

LINK (tidligere «Fredsstikka»)

St.Elisabethsøstrene i Norge: Fra suppekjøkken

- Den andre uken i oktober 1880 var LoppHAVET i opprør, som så ofte ellers. Kystrutebåten Haakon Jarl stevnet mot Hammerfest, men alt som ikke var nagelfast eller tjoret, gikk sin dans over gulvet. Presten Hagemann var en av passasjerene, og de tre første Elisabethsøstre var i hans følge. Det var for søstrene deres livs første sjøreise. Om ikke for annet så var de dypt takknemlige, da båten la til kai. . . skjønt tåke og snevær lå over byen. . . Fra sjøen så de ennu sjøsyke søstre en fjellvegg med noen små hus: Hagemann sa det var Hammerfest.

Slik skildrer historikeren pastor J. Duin de første St.Elisabethsøstres møte med Norge i den fengslende historikk han forfattet til søstrenes norske hundreårsjubileum i 1980. I år er det 100 år siden "de grå søstre", som de er blitt kalt på grunn av sin drakt, slo seg ned på østkanten i Oslo, og neste år kan kongregasjonen, som ble stiftet i byen Neisse i det som dengang het Schlesien og var en del av Tyskland, se tilbake på 150 års virke. Altså gode grunner for St.Olav til å presentere de grå søstre og trekk av deres historie her hjemme - en historie som forøvrig er langt fra grå! Det er historien om trofaste og heroiske kvinner med en sta og ydmyk utholdenhet i det som de så som sitt kall, og som en av stifterne formulerte slik: "Det er vårt kall å hjelpe syke og nødlidende, hvor vi enn finner dem."

Ingen lett begynnelse i Neisse

Det begynte altså i Neisse - som i dag ligger i Polen - i 1842. Vi lar sr. Birgitta Flandrup, provinsforstanderinnen for dagens St.Elisabethsøstre i Norge, berette: - Stifterne var fire fromme unge kvinner som så det store behov for hjemmesykepleie: Sykehus fantes, men langt fra alle hadde råd til et sykehusopphold, og trygdeordninger var et ukjent begrep. For den som hadde et våkent øye, var det ikke vanskelig å se hvor hjelp trengtes. Den

unge Klara Wolf og tre likesinnede med dypt rotfeste i sin tro og sin kjærlighet til Kristus, begynte å pleie syke i hjemmene. Deres liv og gjerning virket så overbevisende at mange unge kvinner sluttet seg til dem, og det ble starten til en ny kongregasjon som valgte den hellige Elisabeth som forbilde - den ungarske prinsessen som ble gift med landgreven av Thüringen, og som var så selvopppørende og rundhåndet overfor nødlidende at mange standspersoner mente det fikk være måte på! Slikt passet seg ikke for fruene på Wartburg.

- Klara Wolf og hennes venninner måtte på sin side tåle adskillig motstand fra geistligheten - det var dengang utenkelig at ordenssøstre kunne arbeide utenfor klostermurene! Man forsøkte å tvinge dem inn i en kongregasjon som drev sykehus, men de fire var så sikre på at hjemmesykepleie var deres spesielle kall, at de forlot den fremmede kongregasjonen før de hadde avlagt noen løfter. . . Tilbake i Neisse fortsatte de med hjemmesykepleie, de fikk snart mange nye medhjelpere og etterhvert de verdslige myndigheter anerkjennelse - til slutt også Kirkens velsignelse.

- I 1878 var den initiativrike tyskeren Clemens Hagemann blitt sogneprest i Hammerfest. Han så et stort arbeidsfelt for ordenssøstre blant den fattige fiskerbefolkning-

en, og i 1880 reiste han til Tyskland hvor han oppsøkte flere søsterkongregasjoner for å be om hjelp, men forgjeves. Hammerfest var for ukjent og vel også for langt borte? Til slutt kom han til St.Elisabethsøstrene i Neisse, og der fikk han generalpriorinnens tilsagn - forutsatt at søstrene meldte seg frivillig. Tre søstre meldte seg straks til den nye 'misjonsstasjon ved Ishavet' og reiste nordover med pastor Hagemann. 13. oktober ankom de Hammerfest. Det var begynnelsen her i Norge, sier sr. Birgitta.

Fra suppekjøkken til sykehus

Det var ingen lett begynnelse for de tre søstre i Hammerfest, forteller kronikken for Hammerfest katolske menighet. Ikke talte de landets språk, de gikk annerledes kledd enn andre kvinner og hadde ingen ektemenn. Det ble mumlet i byen om at det var kvinner som hadde rømt fra sine menn! Men de tre - søster Claudia, søster Serapia og søster Adelharda - gikk uførtroddent i gang med sitt arbeid blant de fattige, etter at de hadde installert seg i noen små værelser i "det trekkfulle og til og med for datidens Hammerfest kummelige lille huset bakenfor prestegården," som pastor Duin skriver i sin historie. Snart var et lite 'ambulatorium' i gang hvor søstrene forbandt sår - fiskerne kom ofte hjem fra fangst med stygge sår

Ikke bare helse!

«Det aggressive krav om det perfekte samfunn og den perfekte livsførsel representerer i seg selv en trussel mot vanlige menneskers sjelelige likevekt.» Det var professor Jan Brøgger som kom med denne betimelige påstand i en samtale med Aftenposten. Og han tilføyde: «Det menneskene i dag trenger, er ikke mer helse, men mer visdom til å bære all den lidelse og alle de prøvelser som et normalt liv medfører.»

Kuwait lider: uten tjenere!

Før Golfkrigen ble de oppvartet av billige tjenere fra land som India, Sri Lanka, Filippinene og Bangladesh. Men titusenvis av den store tjenerstaben i landet flyktet under den irakiske okkupasjonen og har aldri vendt tilbake.

For en del kuwaitere som er blitt velstående på emiratets oljerikdommer, føles det som en skitten jobb å bære ut søppel eller lage frokost, en fornærmelse mot deres

selvfølelse. «Jeg er blitt vekket om natten for å fylle tåteflasker med melk til minstebarnet,» klager en kuwaitisk tobarnsmor. «Jeg har ikke sovnet ordentlig på flere måneder. Vi kan bare ikke leve uten tjenere.»

«Vi kan klare oss uten biler, ja uten mat i en periode, men uten tjenere? Aldri i livet, sier Mohammad Laith, som driver formidling av utenlandske, underbetalte såkalte hjemmehjelpere. Fra Arbeiderbladet

til sykehus i særklasse

11

St. Vincents hospital i Hammerfest.

- og trakk tenner - tannlege var ukjent i Hammerfest i de dage!

Og de gikk i gang med suppekjøkken: «Fra St. Elisabethsdagen, den 19. november, kokte søstrene middag til ni fattige barn, et tall som snart vokste til 24. Kontakten med barna hjalp søstrene til hver dag å legge flere norske ord til sitt fattige vokabular,» skriver pastor Duin og noterer videre at «den første vinteren med sin lange polar natt og de dagelange stormvær har efterlatt sterke ord i de eldste beretninger. . . »

Ved påsketider 1882 kjøpte pastor Hagemann et større hus som han anså egnet for hospitalsdrift, og i august samme år stod St. Vincents hospital ferdig, det første katolske sykehus i landet etter reformasjonen. Og pasientene strømmet til. Andre gjøremål for søstrene var undervisning og et lite internat for barn av katolske familier som bodde langt fra sognekirken. Det er et

slags mønster at der hvor det ble startet katolsk virksomhet i forrige århundre, kom det også i gang en liten skole for menighetens barn - med presten og/eller søstre som lærer i alle fag.

«I opprettelsen av de katolske menigheter rundt om i Norge har ordenssøstre spilt en konstitutiv rolle,» noterer sr. Else-Britt Nilsen i sin prøveforelesning for doktorgraden våren 1990 om 'ordenssøstre i Norge i det 19. og 20. århundre.' «Sammen med prestene var de menighetsgrunnleggere. Snart sikret søstrenes uegennyttige arbeidsinnsats også de små menighetene materielt.» Og pater A. Littlewood sier rett ut i sin studie over katolske skoler i Norge i perioden 1860 - 1924 at «uten nonnene ville det ikke vært katolske skoler eller sykehus eller nevneverdig av katolske menigheter i Norge i det hele tatt. . . »

Men tilbake til Hammerfest anno

1882: I religiøse kretser så man ikke bare med blide øyne på Elisabethsøstrenes hospital. Et amtssykehus bygges, og pasienttallet ved St. Vincents går faretruende ned. Særlig ille er det i 1892. Mgr. Fallize - den foretaksomme luxemburger som ledet den katolske kirke i Norge fra 1887 til 1922 «med stor innsikt og effektivitet, men ikke alltid med hensynsfullhet», som magister Marit Flagestad skriver i sitt hefte «Den katolske kirke i Norge» - skriver i sin visitasbok at årsaken er «. . . at folk nesten blir tvunget inn på diakonissenes amtsykehus, og at legen er temmelig fanatisk innstillet mot alt katolsk vesen». Denne legen er neppe representativ for sin stand, for ofte er legene viktige pådrivere i opprettelsen av de katolske sykehusene, skriver sr. Else-Britt i sin forelesning. Men hun noterer også at «helt problemfritt var det vel ikke: Om en Tromsølege berettes det at hans første møte med St. Elisabethsøstrene - betegnende nok - foregikk en mørk aften. Folk måtte jo helst ikke se ham når han gikk til 'de katolske' . . . »

Den misbilligelse opprettelsen av St. Vincents hospital vakte i religiøse kretser nordpå, er ikke enestående. I 1899 bragte publikasjonen 'Hjælp' - 'et blad for kristelig kjærlighetsgjerning' og redigert av tre prester - et varsko m.h.t. 'den katolske propaganda'. Leserne bes særlig merke seg: «. . . den iver, hvormed den katolske kirke tager sig af hospitalsarbeidet og sygepleien. Denne kirkeafdeling forstår tilfulde kjærlighetsgjerningernes betydning for et kirkesamfunds

Diakoni blir felleskirkelig hovedtema
Felleskirkelig Samarbeidsråd i Bergen (FSB) vil prioritere diakoni i det videre arbeidet. Arbeidsutvalget i FSB hadde nylig sitt første møte og Torbjørn Wilhelmssen, Den norske kirke, ble valgt til leder.

FSB er ennå det eneste felleskirkelige råd i Norge. Formålet med FSB er å utvikle og stimulere fellesskapet og samarbeidet mellom byens trossamfunn. Arbeidet i FSB vil bli rettet mot konkrete og praktiske oppgaver. Foruten diakoni, vil samarbeidsrådet i første omgang rette søkelyset

mot tiltak for unge og mot informasjonsvirksomhet. I tillegg vil FSB overta ansvaret for felles møtevirksomhet og felleskirkelig gudstjenesteliv som tidligere ble ivare tatt av Økumenisk Arbeidsforum.

For tiden består FSB av Den norske kirke, Den katolske kirke representert ved Gunnar Wicklund-Hansen, Frelsesarmeen ved Rune Andersen, Metodistkirken ved Einar Teigland og Adventkirken (observatør-medlem) ved Kjell Aune. NØP

Den mektigste faktor

«Verdensbanken jobbet i Afrika i 25 år,» sier redaktør Per-Aslak Ertresvåg, – «med kremen av økonomiekspertene på rekke og rad, før de oppdaget at den viktigste faktoren i afrikansk økonomi var kvinnen!»

Journalisten

12

anseelse og fremgang. . . Det er utvivlsomt, at hvis der i vort land er skeet nogen forandring i tankegangen til fordel for catholicismen, så skyldes dette ikke de katolske presters, men i første række den katolske sygepleies virksomhed.”

I moderne ører er dette ingen dårlig attest for søstrene! Et direkte svar på den katolske utfordring er opprettelsen av lutherske sykehus i Porsgrunn og Fredrikstad, skriver sr. Else-Britt. Hun kommer også med følgende karakteristik: “Min stands formødre i annen halvdel av det 19. århundre må ha vært uavhengige, oppfinnsomme og initiativrike kvinner. De har sans for humor. De er eventyrere, slett ikke anemiske. De preges av en genuin nestekjærlighet. Selv definerer de seg som misjonærer. . . Bønnen gir livet mening; det gir krefter. De er i ukjent land, ofte i stor ensomhet. Innenfor en gryende kirkelig struktur utformer de sitt klosterliv, sin livsstil.”

Fra den spede, men banebrytende begynnelse i Hammerfest utvidet St. Elisabethsøstrene snart sitt virke til andre deler av landet - geografisk ble deres virke konsentrert i de nordlige deler av landet. Det skyldtes den inndeling av landet i tre regioner som mgr. Fallize foretok, og som fikk konsekvenser for ordenssøstrenes virke: St. Josephsøstrene ble tildelt Øst- og Sørlandet som virkeområder, mens St. Elisabethsøstrene fikk sin arbeidsmark i nord, men med et hus i hovedstaden, nærmere bestemt i Urtegaten der St. Hallvard menighet ble etablert i 1890. Søstrene kom i 1891 og begynte med hjemmesykepleie

St. Elisabethsøstrene i Trondheim -
“antagelig fra året 1896”.

samt overtok ansvaret for den lille menighetsskolen som var opprettet året før. I 1899 fikk søstrene kjøpt tomt ved siden av ‘bakgårdskirken i Urtegaten’ for å bygge et aldershjem; etter en tid bygget de selv på i bakgården. “Utrolig hva disse bakgårdene i Urtegaten kunne romme!” noterer Berit Müller i sin oversikt i St. Hallvard menighetsblad nylig over Elisabethsøstrenes Oslo-virke gjennom 100 år.

Men før de grå søstre ble et trekk i bybildet på Oslo østkant, hadde tre søstre, ferske fra Schlesien, begynt med ambulanssykepleie i Trondheim i 1887; snart ble et sykehus opprettet som fra en svært så beskjeden start - fem senger og i alt tre rom - på 1930-tallet var blitt et mønstersted med det mest avanserte utstyr det var mulig å skaffe.

I søstrenes første år blomstret fremdeles fordommene mot katolsk tro. I denne tid tok to dypt troende

damer fra Frelsesarmeen arbeid ved St. Elisabeth i Trondheim for å omvende de snille damene der fra vantroen. De endte begge som katolikker og søstre - deres misjonsferd ble et møte med en tro og et sosialt engasjement i forlengelse av det de kjente fra før. “Skole, men særlig sykehus, sikret et katolsk nærvær i den norske hverdag. Langt fra å plassere seg på et bortgjemt sted, velger søstrene å være der den katolske kirke og det norske samfunn kan møtes. Ja, de skaper slike møter. Her har de en slags ‘bindestrekfunksjon’,” fastslår sr. Else-Britt.

Ny ordensprovins - nytt århundre

I 1889 ble den norske ordensprovins av St. Elisabethsøstrene opprettet. Dette medførte ingen umiddelbare endringer for eksempel når det gjelder opplæring av nye søstre: De tilbringer fortsatt sin novisiattid i moderhuset i Breslau, først i 1923 begynner fire sitt novisiat i Norge. Det er liten norsk tilvekst - de fleste nye søstre kommer fra Polen og Tyskland til tjeneste i Norge.

Og nye hus opprettes som perler på en snor: skolevirksomhet og hjemmesykepleie i Tromsø fra 1906, og - selvsagt - etter en tid et sykehus, St. Elisabeth. Hvor man etterhvert fikk en så utmerket gynekologisk avdeling at da nybygg ble innviet i 1966, ga sykehusdirektør Eliassen i sin festtale klart uttrykk for sin lettelse over at byens sentralsykehus - yngre av år enn søstrenes klinikk! - ikke behøvde å tenke på selv å opprette egen avdeling for syke og vordende mødre. “Den gynekologiske avdelingen på

Halvgamle styrer, barna taper

Interessen for barns og unges problemer er svekket av de halvgamles dominans i samfunnsstyringen. Når folk passerer «mid-dagshøyden», blir deres oppmerksomhet rettet mot senere faser i livet. Og når de halvgamle utgjør en voksende andel av velgerfolket, forsterker det politikernes interesse for spørsmål som: Når kan man gå ut av arbeidslivet? Hvor stor blir pensjonen? noterer Kåre Willoch bl.a. i et intervju i Aftenposten.

Administrerende direktører – og unge kvinner med barn og jobb

«Administrerende direktører hentes i limousine, de har sekretærer som legger alt til rette for dem, og vi ser beundrende på dem.» Det er skuespilleren Jon Eikemo som sier dette i en samtale med Aftenposten, der han samtidig minner om vår

manglende opptatthet av en annen samfunnsgruppe: «Vi lukker øynene for unge kvinner med tre barn og jobb og husstell – som ingenting legges til rette for. Halve barnevognen henger utenfor trikken når dørene smekkes i, mannfolk blir rolig sittende mens gravide står.»

St. Olavs Klinik i Tønsberg slik den var - påbygget og tilbygget - da den ble solgt i 1974.

St. Elisabeth hospital var blitt Tromsø kvinneklinikk rett og slett,” konstaterer pastor Duin. Da kommunen overtok hospitalet i 1977, ble navnet forandret til Kvinneklinikken.

I 1923 fikk Harstad sitt St. Elisabeth hospital, og også her viste søstrene en spesiell evne til å knytte til seg dyktige spesialister - sykehuset ble etterhvert rent tuberkulose-sykehus, med krevende pleie av langtidspasienter. Uunnværlige støttespillere for den lille menigheten hadde søstrene vært siden 1923. Et lite avsnitt fra søstrenes ikke helt lette historie under krigen slik pastor Duin gjengir det i sin historikk: “I det siste krigsårets mørkeste dager ankom den 3. november midt på natten søstrene og presten fra Hammerfest med alt de hadde kunnet få med seg i fiskerbåten, da byen på kort varsel skulle evakueres, før hospital og kirke med den

øvrige byen ble brent og sprengt. Søstrenes kronikk tilføyer kort, men tydelig at de ankom i ynkelig forfatning.”

I slutten av 1920-årene “overskrider St. Elisabethsøstrene sitt geografiske virkeområde. . . og kommer til Tønsberg,” noterer sr. Else Britt i sin prøveforlesning. “Stedene de hittil var kommet til, hadde allerede på forhånd en liten menighet med prest. . . I Tønsberg er hendelsesforløpet annerledes: Søstrene kommer, hospital innredes, og det fører til prest og menighet.”

Først etter 2. verdenskrig kom søstrene til Lillestrøm - i forbindelse med opprettelsen av en liten menighet. De gikk i gang med en barnehave, et nytt arbeidsfelt for norske Elisabethsøstre, men velkjent for mange av ordenens kvinner i andre land. De lange ventelistene det etterhvert ble for å komme inn i denne barnehagen, skyldtes

ikke bare at barnehaveplasser var mangelvare generelt!

Og i dag?

I dag har St. Elisabethsøstrene ikke lenger noen sykehus i Norge, og de små menighetsskoler er forlengst nedlagt. Sykehusene er i tur og orden enten blitt overtatt av det offentlige, nedlagt eller ombygget - mangelen på nye søstre er bare én av mange faktorer i denne prosess. At det forut for overtagelse og nedleggelse var en til dels heroisk kamp fra søstrenes side for å holde det gående, minner pastor Duin om med en liten bemerkning om “den departementale stille krig på 1960- og 70-tallet mot de private sykehuse- sene “.

På verdensbasis er det i dag knappe 3.000 St. Elisabethsøstre fordelt på følgende land: Brasil, Danmark, Israel, Italia, Polen, Sverige, Tyskland og vårt eget land, hvor det i dag er 46 søstre, fordelt på syv hus. Aktiviteten er trappet ned i takt med økende gjennomsnittsalder blant søstrene og liten tilvekst.

- Inspirert av vår kjærlighet til Kristus og av våre stifters eksempel har vi spurt oss selv hvilke oppgaver vi makter i dag, og hvor vår hjelp trengs,” sier sr. Birgitta. - I vår tids velferdssamfunn er det fortsatt behov for kristen nestekjærlighet, og det finnes fortsatt mennesker som trenger såvel legemlig som åndelig omsorg, kanskje ikke minst det siste? St. Elisabethsøstrene har ment å se sin oppgave innenfor eldreomsorgen. I Oslo, nærmere bestemt på Nordstrand, og i Tromsø har vi bygget boliger for eldre - begge steder for ca. 20 personer -

Fattigdom og kolera

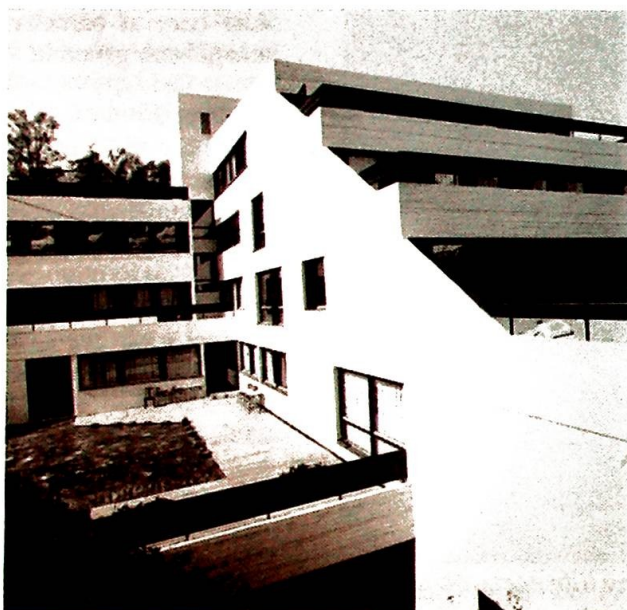
«Slik som forholdene er her i landet, var det å vente at sykdommen før eller senere ville bryte ut, og fattigdommen gjør at koleraen ser ut til å være kommet for å bli.» skriver *Catholic Herald's* Martina Crowley i en rapport fra Peru. «Bare halvparten av landets innbyggere har tilgang på vann i rør – og selv dette vannet er ofte smittefarlig – mens resten er avhengig av tankbiler, bekk og brønner...Situasjonen er, om mulig, enda verre når det gjelder renovasjon og sanitærnett: Åpne søp-

pefyllinger, der griser og barn leter etter matrester, tjener ofte som «avtrede» for folk i nabolaget. Et fåtall av de statlige skoler har hittil hatt toaletter – nylig ble skolestart utsatt mens toaletter ble satt opp; mange steder er dette arbeidet i mellomtiden gått i stå på grunn av pengemangel (-). Antallet koleratilfeller er høyt, men dødelighetsprosenten har man heldigvis klart å holde relativt lav, den ligger rundt én prosent.»

Perus vanskeligheter skyldes landets katastrofalt dårlige økonomi i det siste tiåret, som er blitt kalt Latin-Amerikas «tapte

tiår», skriver *Catholic Herald*. Gjeldskrisen som rammet for fullt i 1991, og påfølgende nedgangstider generelt førte til at Perus president valgte ikke å overholde tilbakebetalingene. Det har igjen ført til økonomisk isolasjon og slutt på investeringer i helse- og boligseksjonen og infrastrukturen generelt.

I et hyrdebrev for en tid siden kom de katolske biskoper med skarp kritikk av landets ledelse for den meget mangelfulle sosialpolitikk og den enormt skjeve fordeling av samfunnsgodene.

St. Elisabethsøstrenes bolighus for eldre i Balsfjordgaten i Tromsø.

der man for en stor del stiller seg selv, men hvor man også kan finne omsorg og fellesskap og gleden ved å samles rundt det felles bord. Eller til messe i kapellet - for den som måtte ønske det. Det er ingen trossvang hos oss!

- De eldre blant søstrene har vi samlet i vårt hus i Lillestrøm - å ta vare på våre egne er også en del av vår oppgave i dag. Ellers hjelper vi til i den grad vi makter i de lokale menigheter - flere av våre søstre hører til i små menigheter der de har oppgaver for kirke og prest.

- Fremtiden for St. Elisabethsøs-

trene her i Norge? Foreløpig har vi hendene fulle, problemet er at vi kunne trenge flere hender. To yngre polske søstre har nokså nylig sluttet seg til oss, det er en kjærkommen tilvekst. Om det blir flere, er usikkert - ettersom mange klostre nå blir tilbakeført til kirken i Polen, trenger de sine søstre selv. De sosiale oppgaver står i kø også der. . .

- Men ett er sikkert, smiler sr. Birgitta, - til kongregasjonens 150-årsjubileum neste år skal vi i hvert fall ha nytt orgel i vårt kapell her på Nordstrand. Det er bestilt! ●

Praktverket Olavsbibelen

Det var som kjent i forbindelse med Bibelselskapets 175-års jubileum at Olavsbibelen ble utgitt. At den er blitt en salgsuksess, kunne Arbeiderbladet melde allerede tidlig i sommer: Omlag fire hundre på venteliste, - bokbindere utsetter sommerferien for å få fart i levering-en!

Hvordan forklare en slik suksess? P1-programmet «På kirkebakken» stilte spørsmålet til Bibelselskapets generalsekretær Ole Christian Kvarme. At dette året har vært preget av en viss fokusering på kristenarven i Norge (med kongesigningen, ikke minst), det kan ha spilt en viss rolle når det gjelder folks møte med bibelen, mente Kvarme. Som også nevnte en undersøkelse fra Scanfact som viser at antall (daglige) bibelle-sere har økt i senere år.

Hvem er det som kjøper praktverket? Olavsbibelen kan vel ikke kalles en bibel for folk flest all den stund prisen er to tusen kroner?

Her kunne generalsekretæren fortelle at Olavsbibelen bl.a. ble brukt som gave, ikke minst fra besteforeldre til barn og barnebarn: som et slags arvestykke i slekten.

At et eksemplar ble overrakt Raisa Gorbatsjova (under presidentparets Oslo-besøk) kan også ha bidratt til oppmerksomhet rundt bibelen, mente Kvarme. Bibelselskapet har som kjent vært sterkt engasjert i bibelspredningsarbeid i Sovjetunionen, og overrekkelsen ble muliggjort i forbindelse med et uttalt ønske fra ambassaden. Dessuten, sa generalsekretæren, er Olavsbibelen «et unikt kulturstykk i Europa i dag: Jeg tror ikke det er noe annet sted i verden hvor de har gitt ut en bibel med én nasjons bibelkunst slik vi her har gjort det. Dette har nok også bidratt til at det fra sovjetisk hold er vist interesse for vår Olavsbibel.»

Appell fra kirkeledere i Karibien

Tjuefire kirkeledere fra landene i Karibien har tatt til orde for å be om gjeldssanering for landene og mener at landene i regionen må styrke det økonomiske samarbeidet.

Det er kirkeledere fra Bahamas, Belize, Cuba, Dominikanske Republikk, Haiti, Jamaica, Panama og Puerto Rico som har vært samlet i Det karibiske kirkerådet som har fremmet de to ønskene på vegne av

sine respektive land. Situasjonen i regionen er preget av stor fattigdom på grunn av omfattende utenlandsgjeld og press fra Det internasjonale pengefond

Kirkelederne anbefalte også landene i området å realisere et «jubel-år» etter tradisjon fra Det gamle testamente hvor all gammel gjeld ble slettet hvert femtiende år for å redusere gapet mellom rike og fattige.

Klare grenser: gjelder ikke bare barn!
«Vi snakker om at barn må få klare grenser,» sier administrerende direktør Leif N. Olsen, «men det gjelder nok også for voksne på mange av livets områder.»

Aftenposten

En annerledes retrett

15

Å være forberedt på det uventede, det uforutsette, hjelper oss til å møte livet. Den retretten som ble holdt på Lunden kloster i Oslo i slutten av juli, var på alle måter preget av det uforutsette. Den ble ledet av Frei Betto, dominikanerbror fra Brasil. Temaet var å leve evangeliet i en verden av konflikter, og solidaritet ble et gjennomgangsord. Det kom til å handle om bønn og kjærlighet.

Frei Betto ble kjent langt utenfor sitt lands grenser på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-årene da han ble fengslet sammen med noen medbrødre. Anklagen lød på befatning med frigjøringsbevegelsen og opprør mot staten. I virkeligheten hadde de arbeidet for de fattiges rettigheter i Brasil. En av brødrene ble torturert så ettertrykkelig at han senere døde av følgene. Frei Betto fortsetter nå kampen for rettferdighet og et menneskeverdig liv gjennom sin innsats i arbeiderkvarterene i Sao Paolo.

Vanligvis er en retrett meget alvorlig, lavmælt og intellektuell. Men på Lunden ble deltagerne innbudt til å begynne det hele med å presentere seg for hverandre - noe som spontant ble til gripende vitnesbyrd. Hver og en skulle symbolsk gni sine hender med salt og skylle dem i vann og si seg løs fra noe som bandt: Det kom til å dreie seg om utålmodighet, avmakt, sviktende tillit til Gud og mennesker. Ofte ble det tale om angst.

Det motsatte av angst er ikke mot, men tro. Ut fra sin egen dype erfaring betonte Frei Betto gang på gang at bønn handler om tillit og leder til befrielse. Bønn er hand-

ling. Bønn er også å stille seg til Guds disposisjon, det er å ikke låse ham inne i vår egen forestilling om ham, men å våge å la ham tale - eller ikke tale - og lede oss inn i sine gjerninger. At bønner er sann, er ekte, viser seg gjennom dens konsekvenser: Leder den til større rettferdighet, til mer liv, mer kjærlighet, ja, da er den sann.

Jesus er vårt forbilde i alt. Men han faller så helt utenfor våre vanlige vedtatte forestillinger. Han er ikke så velordnet som vi skulle ønske. Han priser de fattige salige, ikke fordi de liksom er bedre eller mer moralske, men fordi de er blitt berøvet livet som er Guds gave. Fattigdomsløftet for ordensfolk bør være et løfte om å engasjere seg for rettferdighet, om å gjenopprette livet.

Jesus er grenseløst tolerant mot de fattige og marginaliserte. Han er like intolerant mot dem som har makt, kunnskap og innflytelse. Vil man nærme seg Jesus, må man derfor først gå inn i kretsen av hans nærmeste, og det er de fattige og undertrykte. I Brasil er dette en fysisk erfarbar virkelighet. Ca. 60 millioner mennesker søker et sted å bo, 12 millioner landarbeidere er blitt fordrevet fra sin jord, 35 millioner barn er foreldreløse - av dem lever 8 millioner på gaten. Å sende brev til den brasilianske ambassaden med en appell om gatebarna er en sannere bønn enn tilfredsstillelsen ved å ha fastet en hel dag. . .

En kveld samlet alle retrettdeltakerne seg ute rundt et bål. Frei Betto stilte spørsmål som hver og en skulle besvare på lapper som så ble brent. Det dreiet seg om engasje-

ment: Hvor langt er jeg rede til å gå inn og tjene den gruppen jeg tilhører, la andre få utvikle seg i overensstemmelse med sine forutsetninger og ikke etter mine ønsker, elske den som jeg ikke spontant synes om, utføre uventede vennskapshandlinger, leve med i konfliktene i nærmiljøet og i verden i stedet for å trekke meg tilbake til roen og freden - dvs. i hvilken grad er jeg villig til å ta imot Guds bunnløse kjærlighet til meg, og la den virke gjennom meg for min neste?

Kvelden ble avsluttet med at alle omfavnet hverandre og ønsket hverandre fred og mot i dette engasjement - og danset til latinamerikanske rytmer. I Latinamerika har hjertet og hjernen aldri skilt lag - fest, bønn, gudstjeneste og engasjement er en enhet.

Sr. Marie-Elisabeth o. p.

Når forurensnings-lover mangler
Amerikanske og europeiske selskap dumper millioner av tonn med giftig avfall i Latin-Amerika hvert år, - ifølge NTB-AP - og utsetter dermed befolkningen for uante farer i flere tiår framover. Alt fra husholdningssjøppel til radioaktivt avfall sendes til regionen hvert år, fordi manglende forurensnings-lover gjør det billigere og lettere.

Forforskere i Brasil har påvist at giftig avfall som ble dumpet i elver, sumpområder og i kilder sent på 1960-tallet, har ført til krefttilfeller, fosterskader, ødelagte nerver i kroppen og blodsykdommer. Dette er en ulovlig handel, omgitt av mye hemmelighetskremmeri og ofte gjort av små, uregistrerte selskaper. Skadene er enorme og vil påvirke generasjoner framover, sa Anthony Wong, ifjor, - han er direktør for Sao Paulo giftkontroll-senter.

Vil få slutt på spebarnsmord

Misjonærer av den hellige Klaras orden har opprettet et spebarnshjem for piker i den lille byen Usilampatti i den sørlige delen av India for å hindre drap på spebarn. Det har ført til voldsom motstand fra fattige familier som frykter økonomisk ruin når deres døtre kommer i gifteferdig alder. "Vil du betale for hennes navnefest, for hullene i ørene hennes, for seremoniene i forbindelse med puberteten og de 100.000

rupiene (vel 2.000 kroner) et bryllup koster?", var spørsmålet fra en fattig mor. Av 1000 nyfødte i Usilampatti dør hele 430 - de fleste av dem piker - innen det første leveåret.

Søstrenes lille hjem omfatter foreløpig 28 barn og 18 eldre som er blitt utstøtt av sine familier på sine eldre dage. Søstrenes håp er å få slutt på spebarnsmord i området. CATHOLIC HERALD

Vietnamesiske biskoper ber om mer frihet

"Patriotisme må ikke settes lik sosialisme," skriver de vietnamesiske biskoper i en høringskommentar til to dokumenter fra landets kommunistparti. Biskopene noterer at landets grunnlov garanterer religionsfrihet, men klager over at "mange dekreter fra regjeringens hånd snarere synes å innskrenke enn å garantere denne frihet". For eksempel krever reparasjoner av kirkebygg

«Gud, la meg være dine armer som holder rundt og forvandler verdens ensomhet til kjærlighet,» ber Mor Teresa, som er rykket oss nærmere innpå livet den siste tiden gjennom TV-serien med glimt av hennes liv og appell – en velgjørende annerledes «serie»! Gunn Janne Wreden går i denne artikkelen nærmere inn på «det teologiske fundament og den visdom Mor Teresa har tilegnet seg gjennom et langt liv i bønn og forsakelse».

I neste nr. av bladet forteller hun om sin erfaring som «volontør» hos Mor Teresa i Calcutta.

Mahatma Ghandi sa en gang at om alle kristne virkelig levde et kristent liv fullt og helt, så hadde det ikke vært flere hinduer igjen i India. For vår tid er Mor Teresa et eksempel på at det fremdeles er mulig å leve slik de første kristne gjorde: de ga sitt liv for Kristus og ble gjenkjent på den kjærlighet de viste for hverandre.

LITT BIOGRAFI

Mor Teresa ble født i Skopje i Jugoslavia den 27. august 1910 av albanske foreldre. Hun fikk navnet Agnes Gonxa Bojaxhin og var den yngste av tre søsken. Moren var meget from, og livet ble svært vanskelig for henne da hennes mann døde. Agnes var da 9 år gammel. Av moren lærte hun betydningen av bønn og arbeid. «Mor lærte oss å be og hjelpe folk som hadde det vanskelig,» har Mor Teresa fortalt senere.

13 år gammel var hun allerede sikker på at hun hadde et kall til å gå i kloster, og 5 år senere trådte hun inn i den irske Loreto-ordenen,

hvis misjon det var å drive grunn-skoleopplæring i India.

Som novise tok hun navnet Teresa etter forbilde av Thérèse av Lisieux. Hun avla de evige løfter i 1937, og omtrent samtidig ble hun valgt til rektor for Loreto-skolen i Calcutta.

Den 10. september hvert år feirer «Missionaries of Charity» det de kaller «Inspiration day». Det var på denne dagen i 1946 at Mor Teresa satt på toget til Darjeeling og fikk det nye kallet om å forlate sitt daværende kloster og arbeide midt blant de fattige. Hun forteller at hun svarte «ja» med det samme – uten tvil, uten indre kamp.

Det tok 2 år før hennes overordnede gikk med på å la henne prøve. I 1948 innvilget erkebiskopen henne ett års prøvetid utenfor klosteret, men bundet til klosterløftene.

Den 16. august 1948 la hun av Loreto-drakten for godt og kledte seg i den nå så velkjente hvite bomullsserien med de tre blå stripe- ne. På venstre skulder festet hun et lite krusifiks. Hun hadde en startka-

pital tilsvarende 2-3 kroner (5 rupies).

De første ti pikene som sluttet seg til henne, hadde tidligere vært hennes elever; den aller første tok hennes pikenavn, sr. Agnes.

Den 7. oktober 1950 ble «Missionaries of Charity» – kjærlighetens misjonærer – anerkjent som en selvstendig orden. Det ble dagen for deres offentlige grunnleggelse.

Begynnelsen var meget beskjeden. De oppsøkte fattige familier i slummen, hvor de lærte barna alfabetet og hvordan de skulle vaske seg. En dag snublet Mor Teresa over en halvdød kvinne på gaten i et mørkt smug. Kvinnen hadde åpne sår, som det kravlet mark i, rottene var meget nærgående. Mor Teresa fikk anbrakt henne på en tralle, og så fulgte en lang vandring fra sykehus til sykehus. Omsider var det et sykehus som ga etter, meget motvillig. Det gjorde et dypt inntrykk på Mor Teresa og ga støtet til opprettelsen av huset for de døende – Nirmal Hriday (d.e. «hjemmet for de rene av hjerte»). Det ble åpnet i 1952 og kalles van-

samt ordinasjon av prester offisiell godkjenning, en godkjenning som stort sett uteblir.

Biskopenes sluttbemerkning lyder som følger: "Blant menneskerettighetene er religionsfriheten særlig viktig, derfor må den overholdes på det mest samvittighetsfulle, og den må anses som en grunnleggende rettighet, ikke som et særprivileg."

THE TABLET

Kvinnens plass i presteseminarene

Kvinner og legfolk har en viktig rolle å spille i presteutdannelsen, heter det i et engelsk dokument om presteutdanning som nylig ble offentliggjort. Det ligger tyve år med konsultasjoner blant biskoper, prester og legfolk bak "A Charter for priestly Formation", som forsøker å bringe presteutdannelsen mer på bølglengde med de store forandringer i kirke og samfunn..

Presteseminarene bør styrke kontakten med utenverdenen, heter det i "charteret", som anbefaler studentene minst ett års pastoralt arbeid i løpet av studietiden.. samt understreker at den undervisning som gis, må være økumenisk orientert.

CATHOLIC HERALD

med læren

17

ligvis «Kalighat». Et par år senere ble Shishu Bhavan åpnet som hjem for fattige, syke og uønskede barn. Herfra formidles også barn til adopsjon.

Siden har «kjærlighetens misjonærer» vokset med eksplosiv kraft. Ordenen består nå av mer enn 3000 ordenssøstre og -brødre (brødrene ble opprettet som egen gren i 1963). Den har en legmannsgren bestående av «co-workers» med en forening av syke og lidende mennesker («The link for the sick and suffering») i overensstemmelse med Mor Teresas overbevisning om at slike lidende menneskers bønn har en spesiell kraft. Senere er det også kommet til en kontemplativ gren av søstre, som lever mer tilbaketrukket enn de andre, men likevel er ute i tjeneste to ganger i uken. Det er fra den kontemplative grenen det nå er blitt opprettet et hus i Stockholm. Alt i alt har ordenen ca. 400 hus i rundt regnet 90 land. Mor Teresa har mottatt flere priser og æresbevisninger, såvel fra India som fra resten av verden. I 1979 var hun i Oslo og mottok Nobels fredspris.

MODER TERESAS SPRITUALITET

Overalt hvor hun ferdes, forsøker Mor Teresa å dele med de mennesker hun møter av den visdom hun har tilegnet seg gjennom et langt liv med religiøs erfaring i bønn og forsakelse. De viktigste poengene gjentar hun til stadighet og fargelegger gjerne med selvopplevde historier fra det daglige liv blant de fattige. Søstre og andre som står henne nær, har skrevet ned

«Nirmal Hriday» eller «huset for de rene av hjerte» - Mor Teresas hus for døende, det første hus hun opprettet i Calcutta. Foto:Gunn Janne Wreden.

ordene hennes for å huske dem, og andre har etterhvert samlet hennes mange utsagn og meditasjoner i små (og noen store) bøker.

Det er i årenes løp blitt mange ord, men etterhvert vil man gjenkjenne hovedelementene i det som danner det teologiske fundament i hennes og hennes søstres ordensliv – bønn, kjærlighet og tjeneste.

Sammenfattende uttrykker Mor Teresa det på denne måten:

«Hvis vi ber, tror vi,
hvis vi tror, elsker vi.
Hvis vi elsker, tjener vi.»

BØNN

«De rene av hjertet skal se Gud»
(Mt. 5,8)

Bønn forvandler hjertet, rens det og gjør det større, slik at det kan romme Guds gave – ham selv. Bønnen gjør oss stadig mer lik

Kristus og åpner oss slik at vi kan forstå Guds vilje og hans kjærlighet til oss. For å forstå Guds tale, forutsettes det stillhet, en indre stillhet, slik at vi blir i stand til å lytte. Når så hjertet er fullt, er det vår tur til å tale – og Gud lytter.

Jo mer vi mottar i den stille bønn, desto mer kan vi gi i vårt aktive liv. Gjennom bønn blir vår forening med Kristus bevisst. Våre gjerninger er kun apostoliske i den grad vi lar Kristus virke gjennom oss, og lar våre handlinger styres av hans kraft, vilje og kjærlighet.

Mor Teresa gir oss dette råd: «Lær å elske bønnen – kjenn etter hvordan det blir til et behov for deg å be ofte i løpet av dagen – og ta deg tid til å be. Den eneste måten å be bedre, er å be oftere.»

KJÆRLIGHET OG TJENESTE

Kristus kom til verden for å sette kjærligheten inn i dens rette sam-

Katolikker i Japan

Tallet på katolikker i Japan steg i fjor med ca. 5.000, melder den japanske bispekonferanse - den sterke befolkningsøkningen i landet gjør likevel at "den katolske prosent" av befolkningen er gått ned. Rundt to tredjedeler av landets 428.830 katolikker er kvinner. Det er flest katolikker i erkebispedømmet Tokio, dernest i Nagasaki og Osaka. Av Japans 122 millioner innbyggere er bare 1,7 millioner kristne.

L'OSSERVATORE ROMANO

Oslo Plaza – massekultur og eventyrverden

«Oslo Plaza er et trolldomslott, et eventyrlott der hver gjest kan være Espen Askeladd,» skrev Anne Eriksen, magister i folkloristikk, i en kronikk i Aftenposten for en tid tilbake. «Eventyrets herligheter er tilgjengelige for alle som bestiller et rom eller en suite – her glitrer det i glass og krystall, her skinner det i marmor og messing. Eller

som Asbjørnsen og Moe sier: – De kom inn i et slott; det var lys i alle rom, og det skinte i sølv og gull, og det var så gromt at du kan ikke tro hvor gromt det var...

Her er alt annerledes enn i den vanlige verden og helt motsatt av hverdagen. Det er en verden man bare kan drømme om, en verden der alt er vakkert, kostbart, eksklusivt – og der man selv er midtpunkt. Den samme verden møter vi i livsstilsreklamene

menheng. Det å elske og det å tjene hører sammen, sier Mor Teresa.

I tillegg til de tradisjonelle klosterløftene (fattigdom, kyskhed, lydighet), avlegger søstrene i MC (Missionaries of Charity) et fjerde løfte om å yte gratis tjeneste for de aller fattigste. Dette er deres apostolat i verden – å tjene Kristus ved å forsøke å lindre den verste nøden... eller som moder Teresa sier det: «å være lydhøre redskaper for Kristus, så han kan komme de fattigste blant de fattige til hjelp. Vi er kalt til å være Kristi vitner ved å gå kjærlighetens vei, som er å gjøre bitte små ting med meget stor kjærlighet.»

I Skriften står det at «du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte, av hele din sjel og av all din hug.» (5. Mos.6,5; Mt.22,37). Den beste måten å gjøre dette på, er å elske Kristus i vår neste, for han sa: «Jeg var sulten, og dere ga meg mat; jeg var tørst, og dere ga meg drikke; jeg var fremmed, og dere tok i mot meg; jeg var i fengsel, og dere besøkte meg.» (Mt.25,35-36). Vi er i stand til å elske Gud på denne måten, fordi han elsket oss først. (1. Joh. 4,10). Ved krusifikset i moderhusets kapell, står disse to ord: «I thirst.» Kristus tørster etter sjeler – han vil at alle skal bli frelst, og det er alle kristnes oppgave å strebe etter å stille denne tørsten.

Når de fattige dør av sult, så er det ikke fordi Gud ikke brydde seg om dem, men fordi vi ikke var kjærlighetens redskaper i Guds hånd og ga dem det de trengte. Det skjer fordi vi ikke kjenner Kristus igjen i den sultne, den ensomme, det hjemløse barnet.

Kristus viser seg stadig på ny for oss i forskjellige skikkelser – såvel i den fattige som forgår i sin armod, som i den rike, som kveles i sin rikdom. Han bor i de ensommes hjertener – hos dem som ingen bryr seg om. Stadig vekk møter vi Kristus, og meget, meget ofte går vi rett forbi.

Det er uendelig meget lidelse i verden. Den materielle lidelse er sult, mangel på klær og hjem og alle slags sykdommer som følge av dette. Den største lidelsen er imidlertid ensomheten – det å være uønsket synes å være det verste et menneske kan oppleve. Det eneste som kan avhjelpe denne form for nød, er hender som er villige til å tjene, og hjerter som er rede til å elske. En av moder Teresas bønner lyder:

Kjære Gud, la meg være din kjærlighets synlige sakrament i verden.

La meg være dine armer, som holder rundt og forvandler verdens ensomhet til kjærlighet.»

GUDS MEDARBEIDERE OG VERDENS LIDELSE

Vi er Guds medarbeidere når vi i vår gjerning uttrykker Kristi kjærlighet for menneskene. Å være medarbeidere i Kristi frelsesverk betyr at vi også må dele hans lidelse – fordi Kristi kjærlighet i verden er en korsfestet kjærlighet. For å kunne redde oss, måtte han ta del i vår virkelighet; dvs., vårt liv, vår ensomhet, våre kvaler og vår død.

På samme måte som Kristus, må også vi gå inn i menneskenes lidelse

og dele den. Bare slik kan vi bringe Gud inn i deres liv, og bringe dem til Gud. Alle som virkelig vil bli lik Kristus, må ta del i hans lidelse. Lidelsen renser og heliggjør oss. Mor Teresa mener at verden blir reddet av slike mennesker, som uten opphør lider med verdighet og kjærlighet. Men for at det skal være mulig for oss å se noen mening i vår lidelse og lære å akseptere den, er det nødvendig å be mye. Uten bønn ser man bare den menneskelige siden – den goddommelige siden forblir skjult.

Grunnen til at det er så meget lidelse, er at det er så lite fred i verden. Fred starter i hjemmet, men stadig flere hjem oppløses. Vi må gjøre våre hjem til sentrum for medfølelse og omsorg, sier Mor Teresa, tilgi stadig på nytt, og slik bringe fred inn i familien. Hun forteller at det hender, når hun snakker slik, at folk spør om hun vet hva det er å være gift. Da pleier hun å svare: «Ja, og jeg synes undertiden det kan være meget vanskelig å smile til Jesus, for han kan være temmelig krevende.»

All kjærlighet begynner i hjemmet. Hver og en av oss må være håpet og gleden for sin mann, hustru, barn, svigermor osv. Bønn i fellesskap utvikler og forsterker kjærlighetsbåndene «A family that prays together, stays together,» sier Mor Teresa ofte, og videre sier hun: «La oss utstråle Guds fred og tenne hans lys, slik at alt hat og maktbegjær utslokkes i verden.»

EUKARISTI OG GLEDE

Eukaristien forener oss med Kristus, for Kristus er livets brød.

og TV-serier som «Dynastiet». Men forskjellen ligger i at Oslo Plaza gjør opplevelsen tilgjengelig,» skriver magisteren. Som også noterer følgende: «På andre hoteller ligger det gjerne en bibel i nattbordsskuffen. I suiteen på Oslo Plaza finner man fjernkontrollen til TVen. Den er pent plassert i et skinnetu med hotellets logo og lar gjesten velge mellom 25 kanaler.»

På grunn av ungdomsidealet: Ikke lov å se ut som en 50-60-åring!

«Kjøret på kvinnen som salgsvare er skremmende,» sier likestillingsombud Inge Stabell, «men jeg er mer opptatt av den forkludring av livsfasene som pågår nå: Plastisk kirurgi brukes til å hindre naturlig aldring. Hengende bryster og dobbelthake skal bort. Ungdomsidealet er så framtre-

dende at det ikke er lov å se ut som en 50-60-åring!

Dette er noe nytt. Tidligere opplevde kvinnene en verdighet ved å bli eldre. Mange trivdes med å bli bestemor i stedet for sexobjekter. Nå blir klimakteriet sett på som en sykdom.» Klassekampen

Han gjorde seg til vårt brød, slik at han skulle bli i stand til å nære vår kjærlighet og vår glede.

Indre glede er en frukt av et liv viet til Kristus, det er en naturlig følge av et hjerte som brenner av kjærlighet. Det glede fylte menneske er som en sol for sine omgivelser. Glede er en bønn i seg selv og en stor styrke. Den er et nett av kjærlighet, som man kan fange sjeler i, sier Mor Teresa. ●

Sterkt fjernsynsprogram om en av «Jesu små brødre»

Vi var nok ikke alene om å bli oppriktig grepet av et TV-program tidligere i sommer: Det handlet om presten på Pigalle, «Ivar prest», som etter offiserstjeneste i den franske handelsflåten hadde sluttet seg til munkeordenen «Jesu små brødre». (Det var som matros på norske skip han forandret sitt franske navn til det norske Ivar).

Et par Oslo-aviser, som vanligvis ikke utmerker seg ved noen stor interesse for «religiøse» programmer, var rett og slett begeistret. «Et godt, sterkt TV-møte,» skrev Verdens Gang. «Det er en av fjernsynets store styrker at det kan fortelle en historie så nært og så engasjerende som det vi opplever her. Mer av dette!»

Like overstrømmende i sin omtale var også Dagbladet, som blant annet understreket at Ivar – «i likhet med sine brødre i munkeordenen – lever blant de svakeste av de svake: horer, narkomane, alkoholikere og kriminelle ... Jon Sletbaks portrettprogram ble dagens høydepunkt på NRK TV.»

Skarp Amnesty-kritikk av rettsikkerheten i Storbritannia

Tilliten til rettsikkerheten i Storbritannia er alvorlig svekket, påpeker Amnesty International i en rapport fra juni i år om menneskerettighetsbrudd og svakheter i rettsystemet i landet. Rettsbeskyttelsen er på en rekke områder utilstrekkelig i forhold til internasjonal standard. Resultatet er at rettsapparatet har sviktet i den rettslige oppfølging av alvorlige menneskerettighetsovergrep.

Det har vært flere hundre påstander om politimishandling de senere år, og selv det offisielle organet som behandler klager på politiet, har påpekt at disiplinærsaker mot politifolk i England og Wales er «innhyllet i et hemmelighetens slør, som svekker tilliten til systemet».

Et av de ferskeste og grelleste eksempler på manglende rettsikkerhet er saken om De seks fra Birmingham, nærmere bestemt en gruppe irlendere som ble dømt for to grusomme bombeattentater i 1976, men som i mars i år ble løslatt etter 17 års

fengsel fordi avgjørende bevismateriale fra rettssaken i 1976 nå ble avvist som upålitelig – de tekniske «bevisene» var misvisende. Det hører med til bildet at egne lover for Nord-Irland gir personer arrestert under anti-terrorlovene mindre rettsbeskyttelse enn andre. Tiltak som kan forhindre mishandling av arresterte – f. eks. fremstilling for domstol straks etter arrestasjonen og en advokats tilstedeværelse under forhør – blir ikke fulgt opp ved fengsling i henhold til anti-terrorlovene.

I forbindelse med rapporten minner Amnesty-Nytt om at nettopp England er arnestedet for mange av Vestens rettsprinsipper, samt for Amnesty selv. «Magna Charta Libertatum – det store frihetsbrev – er et viktig dokument i rettighetenes historie. I 1215 tvang stormenn Johan uten land til å undertegne dette føydale frihetsbrev som stanset vilkårlighet og overgrep fra kongens side. Tiden gikk, og dokumentet kom til å gjelde hele befolkningen, ikke bare de «frie menn». «Det Amnesty har dokumentert – tidligere og nå – ser ikke pent ut. Mye av det er knyttet til konfliktene i Nord-Irland, men ikke alt,» heter det i Amnesty Nytt.

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER SIGRID VAN PUFFELEN
døde den 24. juli
i en alder av 87 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.
ST. FRANCISKUS SØSTRENE

*Englene føre deg til Paradiset.
Martyrene komme deg imøte
og lede deg inn i
den hellige by Jerusalem.
Englenes kor ta deg imot
- til den evige hvile
sammen med den fattige Lazarus.*

Pavelig dokument om moral på trappene

“Vent og se,” var svaret paven ga da ivrige journalister spurte om innholdet i et pavelig dokument om moralske spørsmål som er på trappene, og som paven har gitt den siste finpuss under sitt ferioophold i Aosta i Sveits, med bistand bl.a. av en polsk professor som innehar det professoratet paven i sin tid hadde i Lublin. Det ligger flere års arbeid bak dokumentet som man antar får form av en encyklika og blir offentliggjort før jul i år.

En gjentagelse, evt. forsterkning av Paul VI's encyklika “*Humanae vitae*”, som bl.a. tok sterkt avstand fra alle former for kunstig prevensjon, har lenge ligget i luften.

Under et kardinalsmøte i Roma tidligere i år ble det antydning at man helst ser at en evt. pavelig uttalelse om moralteologiske spørsmål ikke legger for stor vekt på spørsmålet om kunstig prevensjon, men heller konsentrerer seg om abort og eutanasia.

THE TABLET

Stopp USAs feilgrep i El Salvador!

I en tale i England for en tid siden sa jesuittpar Miguel Estrada blant annet at «hvis den engelske regjering virkelig ønsker å understøtte fredsprosessen i El Salvador, er det beste bidraget å forsøke å hindre USA i å gjøre så mange feilgrep i mitt hjemland.» Pater Estrada, som er tidligere provinsial for jesuittene i Mellom-Amerika, har vært pro-rector ved jesuittenes universitet i San Salvador siden november 1989

20

“Nye” St.Paul skole i Bergen: Ny - på gammel grunn

Hva gjør en rundt 120 år gammel menighetsskole når den slukes av en trafikkmaskin? Den mobiliserer alle gode krefter, Vårherre inklusive, pluss en del trassig sinne - og gjenoppstår i ny skikkelse på meget gamle tomter hvor ingen trodde det var plass til den. Det er litt av historien bak St.Paul skoles nybygg som ble vigslet den 26. august - det største katolske byggeprosjekt i vårt land i moderne tid.

Raskt blikk i annalene

Nøyaktig når St.Paul skole ble startet, er noe usikkert. De eldste dokumenter i skolens arkiv er fra 1890-årene, men man vet med sikkerhet at den var i gang i 1873. Da hadde man allerede en tid hatt en liten menighet. I 1845 fikk vårt land ny dissenterlov som gjorde katolsk virksomhet lovlig igjen, og i 1857 kom presten Christopher Holfeldt-Houen, konvertitt fra Arendal, til Bergen for å gjenopprette den katolske menighet i byen. Den første katolske prest i byen siden reformasjonen “hadde da gått til fots fra Kristiania, over Filefjell,” forteller boken “St. Paul - ny, på gammel grunn”, fersk av året.

I 1865 begynte byggingen av St. Paul kirke, først i 1876 stod den ferdig. Men prestegården var klar i 1867, og her ble det etterhvert husvære for en liten menighetsskole. Rundt 1890 bestod skolen av et rom på 26 kvadratmeter; her skulle 40 elever, fordelt på småskolen og storskolen, undervises. Skolestuen var i bruk fra kl. 8.30 til 18.00 med prest, kapellan og to ordenssøstre som lærere i

alt fra katekisme og naturfag til tysk og norsk; ‘anstandsøvelser’ stod også på timeplanen. Det var ingen skole for byens elite: “hadde ikke sko”, “det var for dårlig vær, støvlene lekker”, heter det i gamle fraværprotokoller. “St. Paul var kirke og skole for de fattige. . . blant foreldrene var et betydelig innslag av personer født i utlandet,” noterer skolehistorien.

Fortsatt flernasjonal

Det internasjonale preg har holdt seg. Den økte innvandringen til vårt land i 1970- og 80 årene har gjort sitt til at St. Paul i dag er svært så internasjonal: Nær halvparten av skolens elever er fremmedspråklige - fordelt på 30 nasjonaliteter. Flesteparten av dem får sin morsmålsundervisning ved skolen, på dette feltet har St.Paul vært en foregangsskole. Et knapt flertall av elevene er katolikker, men også andre kristne, buddhister, hinduer, muslimer og elever med bakgrunn fra andre livssyn har valgt St.Paul; alle elever deltar i kristendomsundervisningen.

Både fra ordførerhold og “fra Laksevåg” - der Bergens skolesjef holder til - vanket det ros ved innvielsen for den innsats skolen har gjort og gjør for våre nye landsmenn. “På det området har vi mye å lære av dere,” sa skolesjefen, mens varaordfører ga attest for “en lysende pedagogisk og samfunnsmessig innsats”. Samtidig undret han seg over hvordan skolen hadde overlevet i alle år før den for første gang fikk offentlig støtte i 1970?

Økonomien - en historie for seg

Historien om St.Pauls økonomi opp gjennom årene er et skoleeksempel på pinaktig sparsommelighet, tapper oppfinnsomhet og optimisme samt helhjertet

foreldrestøtte. Sentralt i historien står St.Franciskus Xaveriussøstrene, norsk søsterkongregasjon stiftet i 1901 med undervisning og sykepleie som sin oppgave. “Det er takket være dem at St. Paul menighetsskole kunne fortsette og er blitt drevet frem til det den er i dag,” fastslår skolens historie lakonisk. I årtier var søstrene både gratis lærere og ledere ved skolen; - først på 60-tallet kom ‘sivile’ inn i flere lærerstillinger, og i 1978 gikk sr. Rita, skolens rektor i henimot 30 år, av og Gjermund Høegh, dagens rektor, overtok.

Etter krigen fikk skolen endelig egne lokaler - en gammel tyskerbrakke som var blitt oppført ved søstrenes sykehus, og som søstrene hadde satt istand; senere overdro de rundhåndet bygningen til skolen! Men utpå 80-tallet ble det klart at både brakke og tilbygg måtte vike for en ny innfartsåre. Det var da den tidligere nevnte mobilisering satt inn! Enden på den historien (se St. Olav nr. 4/1989) ble at man i 1989 vedtok å bygge et kombinert skole- og menighetscenter på gamle, ikke sjenerende rommelige tomter, ved St. Paul kirke. Den forlenget kondemnabile prestegård samt ditto menighetslokale ble revet.

Blåmalte lister og glasshus på toppen

Litt av en oppgave å få til et bygg på rundt 4.000 kvadratmeter uten å bygge gamle St.Paul kirke helt inne! Men arkitekt Helge Borgen og hans gode hjelpere har fått det til. Nå står “nye” St. Paul skole ferdig, og her er både trær og luft rundt kirken og uteplass for elevene. En vennlig skole med blåmalte lister og lyst treverk, med rause vindusflater og med kriker og kroker. Ingen firkantet eller strømlinjeformet atmosfære, ingen anonyme korridorer; et egenartet bygg for en egenartet skole. De forskjellige deler

da seks av hans medbrødre, blant dem universitetets rektor, og to kvinnelige medarbeidere ble skutt ned og drept.

Hvem som stod bak de brutale drapene, er ennå ikke klarlagt, og pater Estrada mente «det er minimal grunn til å tro at de som planla og organiserte det hele og ga ordre til å skyte, noen gang vil bli stilt for retten». Amerikanske militære har vedgått at den salvadorianske overkommando var innblandet i det hele, men USAs utenriks-

departement nekter å gi fra seg viktig bevismateriale «av hensyn til den nasjonale sikkerhet».

Rett etter massakren innstilte USA, som en protest, en del av sin militærhjelp til El Salvador, men nå er støtten tilbake på det tidligere nivå. Ifølge Estrada er USAs rolle i El Salvador av avgjørende betydning, men han understreket at det ikke er «hevnløst som gjør at vi ønsker drapene oppklart. Vårt motiv er behovet for rettferdig-

het basert på sannferdighet – bare på et slikt grunnlag kan nasjonal forsoning bygges. Hvis rettferdigheten ikke fører frem i jesuittenes sak, er det lite håp om at den vil føre frem for de 70.000 sivile ofre i den krig som pågår i landet. Vi aksepterer at USA har visse legitime sikkerhetsinteresser i Mellom-Amerika; det vi ikke forstår, er hvorfor de velger en gjeng mordere som sine samarbeidspartnere i El Salvador,» sa Estrada.

Den høytidelige vigslingen av "nye" St. Paul skole og menighetscenter begynte i aulaen. Her er sogneprest Bernt Eidsvig, biskop Gerhard Schwenzer og ministrant Otto Bagge før 'signingsferden' gjennom skolens mange rom.

og aktiviteter vokser ut i alle retninger fra aula og trapper. Mye av plassen vil bli brukt både til skole- og menighetsysler - det ligger mer enn bare god økonomi i slikt! Byggherren, Oslo Katolske Bispedømme, og brukerne - skole og menighet - har all grunn til å være fornøyd.

"Kjekt," sier et ferskt lite førskolebarn om det å gå i flunkende ny skole. Men de som har det aller mest flunkende, er elevene på ungdomstrinnet: Fra sitt glasshus av en kantine har de Fløyenblikk samt utgang til skolegård på taket! 300 elever er det plass til i nye St. Paul, fordelt på 1. til 10. klasse samt barnehage og førskole. "Landets flotteste privatskole," noterte Aftenposten før innvielsen. Så er det da heller ikke småbeløp som er gått med, byggesummen er på 40 millioner kroner; erstatningen for den gamle skolen dekket ca. halvparten av den. Rundhåndede bidrag fra tyske katolikker, via Ansgarwerk i Osabrück og

Bonifatiuswerk, har kommet særdeles godt med.

Katolsk - forplikter til toleranse

En nyoppusset St.Paul kirke var rammen om pontifikalmessen som innledet festlighetene på innvielsesdagen. I sin preken sa biskop John W. Gran bl.a.: "Det fortelles om en liten katolsk menighet som etter 25 år fremdeles var like liten - fire-fem søstre, en håndfull andre 'lemmer' samt prest. På spørsmål fra visitende overhyrde hva de så hadde å vise til etter 25 år, lød svaret: - Vi har holdt ut. . . Det er fordi noen før oss har holdt ut at vi står her i dag," sa biskop Gran. Som mintes sitt første møte med skole og prestegård på 50-tallet: "Skolen var noe pjusket, og i prestegården hersket en utryddelig sopplukt." Hans ønske for skolen var at den ikke bare må fostre flinke elever, men elever med innsikt og forstand - "med det som apostelen Paulus kaller visdom".

"Det er intet sekterisk ved en katolsk skole," sa biskop Gerhard Schwenzer da han under feiringen i gymnsalen mottok skolens nøkler. "Fundamentet er det katolske menneskesyn - vårt ståsted som katolikker forplikter til frihet og toleranse. Det forhindrer ikke at vi med apostelen Paul 'ikke kan la være å tale om det vi har sett'. Ut fra dette har vi bygget vår skole," sa biskopen og ga nøklene videre til Helge Hamre, formann i skolens styre. Som minnet om at nøkler både låser opp og igjen; på St.Paul skal det åpnes for kunnskaper og verdier, men også vernes om dem.

Biskop Per Lønning hilste glad fra Den norske kirke - "en liten datterkirke sett i verdensmålestokk" - og røpet "en anelse misunnelse fordi dere har et slikt redskap til formidling av kristen tro som denne skolen. Den bør være inspirasjon og samvittighetsforstyrrer for det offentlige skolevesen," mente biskopen. Som minnet om at "den gang St.Paul skole ble grunnlagt, var det viktig fra katolsk side å manifestere sin annerledeshet i forhold til norsk lutherdom; i dag under festmessen bandt gleden og fellesskapet oss sammen, selv om vi ennå ikke kan samles om det felles alterbord."

"Uten sogneprest Bernt Eidsvigs innsats og engasjement ville det neppe blitt noen skole." Utsagnet stammer fra pålitelig Bergenshold og ble 'tiltrådt' av flere. Men da tiden var kommet for kollegial hyllest og blomsterbukett til rektor Høegh, til det tamilske vaktmesterunikum Poolo og til sogneprest Eidsvig, var sistnevnte allerede på vei til sitt kloster i Østerrike. Men før han dro, hadde han avlagt følgende oppklarende tilståelse: "Hadde det ikke vært for de elevene vi har, ville vi aldri gått i gang med dette!" Litt å leve opp til for kommende elevgenerasjoner ved St. Paul! UKJ

**T.S.JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

22 Liturgisk kalender

SEPTEMBER

12. Torsdag. Kol 3,12-17;
Luk 6,27-38
13. Fredag. Johannes Krysostomus, biskop og kirkelærer.
1 Tim 1,1-2. 12-14;
Luk 6,39-42
14. Lørdag. Korset opphøyelse
4 Mos 21,4-9 el.; Fil 2,6-11;
Joh 3,13-17
(Norske Tidebønner uke 4)
15. 24. SØNDAG i kirkeåret
Jes 50,5-9; Jak 2,14-18;
Mark 8,27-35
16. Mandag. Kornelius, pave, og Kyprian, biskop og martyr.
1 Tim 2,1-7; Luk 7,1-10
17. Tirsdag. Robert Bellarmin, biskop og kirkelærer.
1 Tim 3,1-13; Luk 7,11-17
18. Onsdag.
1 Tim 3,14-16; Luk 7,31-35
19. Torsdag. Januarius, biskop og martyr.
1 Tim 4,12-16; Luk 7,36-50
20. Fredag. Andreas Kim Taegon og lidelsesfeller, martyrer.
1 Tim 6,2-12; Luk 8,1-3
21. Lørdag. Mattheus, apostel og evangelist. Ef 4,1-7.11-13;
Matt 9,9-13
(Norske Tidebønner uke 1)
22. 25. SØNDAG i kirkeåret
Visd 2,12.17-20;
Jak 3,16-4,3; Mark 9,30-37
23. Mandag. Esra 1,1-6;
Luk 8,16-18
24. Tirsdag. Esra 6,7-8.12.14-20;
Luk 8,19-21
25. Onsdag. Esra 9,5-9;
Luk 9,1-6
26. Torsdag. Kosmas og Damian, martyrer.
Hag 1,1-8; Luk 9,7-9
27. Fredag. Vincent av Paul, prest.
Hag 1,15-2,9; Luk 9,18-22
28. Lørdag. Venceslas, martyr, el. Laurentius Ruiz og lidelsesfeller, martyrer, el. jomfru Marias lørdagsmesse.
Sak 2,5-9.14-15;
Luk 9,18-22
(Norske Tidebønner uke 2)
29. 26. SØNDAG i kirkeåret.
4 Mos 11,25-29; Jak 5,1-6;
Matt 9,38-43.45.47-48
30. Mandag. Hieronymus, prest og kirkelærer.
Sak 8,2-8; Luk 9,46-50

OKTOBER

1. Tirsdag. Terese av Jesusbarnet, jomfru. Sak 8,20-23;
Luk 9,51-56
2. Onsdag. Verneenglene.
2 Mos 23,20-23;
Matt 18,1-5,10
3. Torsdag. Neb 8,1-4,5-6;
Luk 10,1-12
4. Fredag. Frans av Assisi.
Bar 1,15-22;
Luk 10,13-16

Paven og Gulfrigen

«Johannes Paul IIs holdning til krigen i Gulfen er interessant og viktig av flere grunner,» skriver teologiprofessor Halvor Moxnes i artikkelen «Paven mot krigen» i «Kirke og kultur». Moxnes gjennomgår en rekke uttalelser fra paven angående Gulfrigen, og spør om den katolske kirke er kommet «i konfrontasjon med Staten(e)?»

Ifølge Moxnes representerte pavens bastante «nei» til krigen «det klareste brudd med de dominerende politiske systemer i den vestlige verden, og tydeliggjorde en konfrontasjon mellom kirke og politikk og samfunnsliv.»

Moxnes siterer i sin artikkel blant annet fra en konferanse (5.-6. mars) med patriarker og biskoper fra Midt-Østen og de land som hadde vært direkte engasjert i krigen, og han konkluderer med at «Pavens holdninger og uttalelser om krigen var hele tiden klart forskjellige fra det som kom til uttrykk gjennom politikken til USA og de 'allierte'. Slik ble den også oppfattet i den arabiske verden. Paven – og den katolske kirke – fremsto derfor som ikke-integrert i det dominerende og mektige vestlige system. Ved slik å bryte opp bildet av Vesten som en monolittisk enhet, kan pavens holdning ha bidratt til å forhindre forenklete måter å forstå konflikten på som en motsetning mellom vestlig og arabisk eller kristent versus muslimsk.»

Neste nummer utgis 30. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48
Fax: (02) 36 02 63

Siste bok fra St. Olav Forlag:
Augustin: Det hvilende hjerte,
lb. kr. 95,-.

Utvalgte tekster satt sammen
av Dame Maura See ISB.

Oversatt fra engelsk av
Olav Egil Aune

Boken føyer seg nydelig inn i den
fine serien fra forlaget med:

Julian av Norwich:

Innhyllet i kjærlighet, kr. 75,-

Latinske hymnor og sekvensar,

lb. kr. 98,-

På norsk ved Ragnhild Foss

Teresa av Avila: Levende vann,
Kr. 95,-

Til dere som arbeider med barn;
ikke glem det lille hefte som
kom før sommeren:

Året rundt i barnegruppa,

Et årstidshefte for katolske barne-
grupper, hf. kr. 30,-

Og til alle leselystne barn:

Narniaserien,

er nå komplett i innbundet form til
en særdeles hyggelig pris: kr. 89,-

**Velkommen inn til en
hyggelig bokhøst!**

Vi sender over hele landet.

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred. 9.30-16.30

Torsd. 9.30-17.30

Lørd. 9.30-13.30

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: (02) 69 30 15/60 43 51

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

MALERMESTER

utfører allslags måler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk
på tiden

Tanker på den 8. dag

Det var som å komme på den åttende dag etter at Gud skapte jorda. Varmen trengte opp gjennom skosålene og inn i min hutrende kropp. Det var ikke morgentåken vi så lette fra den sotsvarte fjellsiden en kjølig morgen ute i havgapet. Det var varmedamp.

18 år er gått siden Gud skapte et nytt fjell på Heimey på Vestmannaeyar på Island. 18 år – og ennå er det ikke blitt kaldt. Det tar tid å avkjøle nytt fjell.

I begynnelsen skapte Gud himmel og jord. Jorden var øde og tom, Guds Ånd svevet over vannene. Og så skapte Gud, den ene dagen og den andre. Og om ikke det var så bokstavelig som vi har fått det billedlig fortalt, så ligger det dypt i oss en bevissthet om at Gud skapte jorden i begynnelsen – så langt tilbake at vi ikke har begrep om hvor mange nuller vi skal slenge på tallene.

Det var et sjokk plutselig å stå på et fjell som Gud skapte for bare 18 år siden. Kjenne og se at det tar mer enn 18 år å avkjøle nyskapt fjell.

Jeg trodde en vulkan var et høyt fjell med hull i midten, som en sjelden gang eller flere spyr ut brennende lava og aske som flyter

nedover fjellsiden. Jeg hadde ikke tenkt så nøye over hvordan Gud gjorde det med fjellene helt i begynnelsen.

Inntil jeg altså på festen for Marias innsovning og himmelopp-tagelse 15. august sto på fjellet der det før var 40 meters dyp i havet. Jeg hadde raskt gjettet at det var det høye fjellet med røde og svarte sider som sist hadde hatt utbrudd, men det hadde ikke falt meg inn at vulkanen slett ikke eksisterte før utbruddet startet en januar natt i 1973. En natt da jorden stille åpnet seg, og lavaen begynte å renne ut av en sprekk i jorda. Det var 9000 år siden sist der på øya.

“Renset som gjennom ild”, lød som et ekko i meg denne augustdagen på Heimey. Et halvt år brukte Gud på å skape 2,5 kvadratkilometer nytt land på øya. Deriblant det høye fjellet med røde og sotsvarte sider. Eldfjall, eller Ildfjellet. Et helt nytt fjell som bygget seg opp i løpet av det halve året vulkanutbruddet varte.

“Var dere ikke redde?” spurte jeg guiden vår. Hans familie hadde flyttet tilbake til øya i april det året. Alle 5000 innbyggere i den lille byen ble evakuert i løpet av 4 1/2 time. Ingen skadet, takket være gunstig vindretning og uværet dagen før som gjorde at alle fiskebåter lå i havn. Han hadde fortalt hvordan hele øya ristet under eksplosjonene som skapte fjellet frem til 3. juli. Han hadde fortalt om de farlige gassene som la seg om kvelden. Hvordan de sjekket med lighter om det fantes luft nok til å leve i, særlig før de gikk ned i kjelleren.

“Hvordan var det å leve slik, tenne lighter for å se om du kan sette

deg, eller må stå for å berge livet?” “Når tiden er ute, så dør man uansett,” svarte han rolig.

Renset som gjennom ild. 400 hus ble begravet av lavamassene. Havnen var truet av den flytende lavaen: Stengte nyfjellet havnen, ville øysamfunnet aldri bli liv laga igjen. De satte opp sjøsprøyter som sprutet sjøvann mot lavastrømmen, og fikk kjølet den ned såpass at den stoppet og bygget seg opp til en høy voll like før havnen. Og havnen er blitt tusen ganger bedre enn før.

Havene på øya var de frodigste jeg så på Island. Takket være det nye fjellet, lå jorda nå skjermet for saltvannssprøyt fra havet på den siden. Endelig fikk de noe til å vokse og gro der. Renset som gjennom ild.

Det var underlig å merke skaperkraften slik, skremmende, voldsom og vakker, varm og vekslende. Bli minnet om at Gud ikke skapte en gang for alle. At selv fjellet forandrer seg.

Det tar mer enn 18 år å kjøle ned et nytt fjell. Det tar millioner av år å skape dem til den form vi ser hos oss – gi dem mose, deretter jord, gress, blomster og trær.

Det tar jo tid å skape et menneske også! En busk og et tre... Og Gud har tid. God tid.

Det er verdt å bli minnet om det nå når verden øst for oss endrer seg raskt og voldsomt som et vulkanutbrudd. Det tar tid å skape et samfunn, det tar tid å skape et demokrati. Og det er aldri ferdig en gang for alle.

I begynnelsen skapte Gud. Fremdeles holder Han på. Det tar tid.

Kristins søster